

SEANCES DU JEUDI 21 JUIN 1990
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 21 JUNI 1990ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2251.

MESSAGES:

Page 2251.

Chambre des représentants.

QUESTION ORALE DE M. ERDMAN AU MINISTRE DES
FINANCES SUR « L'ENVOI DE LA DECLARATION A
L'IMPOT DES PERSONNES PHYSIQUES »:*Orateurs:* M. Erdman, M. Van den Brande, ministre de
l'Emploi et du Travail, p. 2252.QUESTION ORALE DE M. DE WASSEIGE AU MINISTRE
DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « LA DISPENSE DE
POINTAGE POUR LES CHOMEURS QUI SUIVENT UNE
FORMATION »:*Orateurs:* M. de Wasseige, M. Van den Brande, ministre de
l'Emploi et du Travail, p. 2252.QUESTION ORALE DE M. DE BONDY AU VICE-PREMIER
MINISTRE ET MINISTRE DES COMMUNICATIONS
ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES SUR « LA
DESORGANISATION DU TRAFIC FERROVIAIRE PAR
SUITE D'ACTIONS SYNDICALES »:*Orateurs:* M. De Bondt, M. Van den Brande, ministre de
l'Emploi et du Travail, p. 2253.Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1989-1990
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1989-1990

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2251.

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 2251.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER ERDMAN AAN DE
MINISTER VAN FINANCIEN OVER « DE VERZEN-
DING VAN DE AANGIFTE IN DE PERSONENBELAS-
TING »:*Sprekers:* de heer Erdman, de heer Van den Brande, minister
van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 2252.MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE WASSEIGE
AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN
ARBEID OVER « DE VRIJSTELLING VAN STEMPEL-
CONTROLE VOOR DE WERKLOZEN DIE EEN OPLEI-
DING GENIETEN »:*Sprekers:* de heer de Wasseige, de heer Van den Brande,
minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 2252.MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE BONDY AAN
DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN VER-
KEERSWEZEN EN INSTITUTIONELE HERVORMIN-
GEN OVER « DE ONTREGELING VAN HET SPOOR-
WEGVERKEER INGEVOLGE VAKBONDSACTIES »:*Sprekers:* de heer De Bondt, de heer Van den Brande, minis-
ter van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 2253.

QUESTION ORALE DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES CLASSES MOYENNES ET AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES SUR «LES FORMALITES AU DEPART DE L'AEROPORT DE BRUXELLES-NATIONAL» :

Orateurs : M. Hatry, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales, p. 2254.

QUESTION ORALE DE M. DE BELDER AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «LE DIALOGUE ENTRE L'EUROPE ET LE MONDE ARABE» :

Orateurs : M. De Belder, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 2255.

INTERPELLATIONS (Discussion) :

Interpellation de M. Dierickx au ministre des Affaires étrangères sur «la position prise par le gouvernement belge lors de la réunion du Conseil des ministres du 19 mai 1990 à Parknasilla».

Orateurs : M. Dierickx, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 2256.

Interpellation de M. Hasquin au ministre des Affaires étrangères sur «l'attitude de la Belgique à l'égard de la Roumanie».

Orateurs : MM. Hasquin, De Cooman, Adriaenssens, Luyten, Verreycken, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 2262.

Interpellation de M. De Belder au ministre des Affaires étrangères et au ministre du Commerce extérieur sur «le peuple palestinien et l'immigration de juifs soviétiques».

Orateurs : MM. De Belder, De Bremaecker, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères M. Urbain, ministre du Commerce extérieur, p. 2268.

HOMMAGE A M. GODEFRIDI, DIRECTEUR GENERAL DE LA QUESTURE DU SENAT :

Orateur : M. le Président, p. 2258.

ORDRE DES TRAVAUX :

Page 2258.

PROJET DE LOI (Votes réservés) :

Projet de loi ajustant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1990, p. 2259.

VOTE SUR LA MOTION PURE ET SIMPLE DEPOSEE EN CONCLUSION DE LA COMMUNICATION DU GOUVERNEMENT :

Page 2260.

PROJETS DE LOI (Vote) :

Projet de loi ajustant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1990, p. 2261.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER HATRY AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN MIDDENSTAND EN AAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN OVER «DE FORMALITEITEN BIJ HET VERTREK VAN DE LUCHTHAVEN BRUSSEL-NATIONAAL» :

Spreekers : de heer Hatry, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen, blz. 2254.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE BELDER AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE EURO-ARABISCHE DIALOOG» :

Spreekers : de heer De Belder, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2255.

INTERPELLATIES (Bespreking) :

Interpellatie van de heer Dierickx tot de minister van Buitenlandse Zaken over «de houding aangenomen door de Belgische regering op de Ministerraad van 19 mei 1990 te Parknasilla».

Spreekers : de heer Dierickx, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2256.

Interpellatie van de heer Hasquin tot de minister van Buitenlandse Zaken over «de houding van België ten opzichte van Roemenië».

Spreekers : de heren Hasquin, De Cooman, Adriaenssens, Luyten, Verreycken, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2262.

Interpellatie van de heer De Belder tot de minister van Buitenlandse Zaken en tot de minister van Buitenlandse Handel over «het Palestijnse volk en de immigratie van Sovjetjoden».

Spreekers : de heren De Belder, De Bremaecker, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, de heer Urbain, minister van Buitenlandse Handel, blz. 2268.

HULDE AAN DE HEER GODEFRIDI, DIRECTEUR-GENERAAL VAN DE QUAESTUUR VAN DE SENAAT :

Spreeker : de Voorzitter, blz. 2258.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Bladzijde 2258.

ONTWERP VAN WET (Aangehouden stemmingen) :

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksmiddelenbegroting van het begrotingsjaar 1990, blz. 2259.

STEMMING OVER DE EENVOUDIGE MOTIE INGEDIEND TOT BESLUIT VAN DE MEDEDELING VAN DE REGERING :

Bladzijde 2260.

ONTWERPEN VAN WET (Stemming) :

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksmiddelenbegroting van het begrotingsjaar 1990, blz. 2261.

Projet de loi ajustant le budget général des Dépenses de l'année budgétaire 1990, p. 2261.

COMMUNICATION DE M. LE PRÉSIDENT:

Orateurs: M. le Président, Mme Delruelle-Ghobert, p. 2261.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi portant des dispositions budgétaires.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Vannieuwenhuyze, rapporteur, Hatry, p. 2270.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 2275.

M. Bosmans. — Proposition de loi relative à l'encouragement de la prévention des incendies et des explosions dans les habitations, les appartements et les locaux privés.

INTERPELLATION (Demande):

Page 2275.

M. Bock au ministre de l'Emploi et du Travail sur « l'augmentation injustifiée des sommes versées aux organisations syndicales et à la CAPAC en rétribution de leurs prestations en matière de paiement des allocations de chômage ».

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 1990, blz. 2261.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER:

Sprekers: de Voorzitter, mevrouw Delruelle-Ghobert, blz. 2261.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Vannieuwenhuyze, rapporteur, Hatry, blz. 2270.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2275.

De heer Bosmans. — Voorstel van wet betreffende de aanmoediging van de brand- en ontploffingspreventie in woningen, appartementen en privé-lokalen.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 2275.

De heer Bock tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de onverantwoorde verhoging van de bedragen die aan de vakorganisaties en de Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen zijn gestort als vergoeding voor de door hen betaalde werkloosheidsuitkeringen ».

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

MM. Mouton et Vannieuwenhuyze, secrétaires, prennent place au bureau.

De heren Mouton en Vannieuwenhuyze, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 15 h 10 m.

CONGES — VERLOF

M. Janzegers, en mission à l'étranger, demande un congé.

Verlof vraagt: de heer Janzegers, met opdracht in het buitenland.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Belot, malade; Borremans, pour raison de santé; Chabert, empêché; Van Eetvelt, pour devoirs administratifs, et Verschueren à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Belot, ziek; Borremans, om gezondheidsredenen; Chabert, belet; Van Eetvelt, wegens ambtsplichten, en Verschueren, in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par message du 20 juin 1990, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance de ce jour, le projet de loi relatif aux opérations financières et aux marchés financiers.

Bij boodschap van 20 juni 1990 zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals het ter vergadering van die dag werd aangenomen, het ontwerp van wet op de financiële transacties en de financiële markten.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Par message du même jour, la Chambre fait également connaître qu'elle a adopté, tel qu'il lui a été transmis par le Sénat, le projet de loi ajustant le budget du ministère de la Santé publique et de l'Environnement de l'année budgétaire 1989.

Bij boodschap van dezelfde dag deelt de Kamer tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals het haar door de Senaat werd overgezonden, het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu van het begrotingsjaar 1989.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER ERDMAN AAN DE MINISTER VAN FINANCIËN OVER «DE VERZENDING VAN DE AANGIFTE IN DE PERSONENBELASTING»

QUESTION ORALE DE M. ERDMAN AU MINISTRE DES FINANCES SUR «L'ENVOI DE LA DECLARATION A L'IMPOT DES PERSONNES PHYSIQUES»

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman voor het stellen van een mondelinge vraag aan de minister van Financiën over «de verzending van de aangifte in de personenbelasting».

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, vele belastingplichtigen dienen hun aangifte in de personenbelasting uiterlijk eind deze maand naar de bevoegde diensten te zenden.

Zij hebben van de administratie der Directe Belastingen een briefomslag gekregen waarop vermeld staat «te frankeren minimum 27 frank». Indertijd werden de aangiften met portvrijdom aan de bevoegde diensten terugbezorgd.

Kan de minister mij mededelen of er, in het kader van deze portvrijdom, toen door zijn departement met de posterijen een overeenkomst werd gesloten en of in een budgettaire post ter zake werd voorzien?

Kan de minister mij mededelen of er met de posterijen een overeenkomst is gesloten dat er in geval van onvoldoende of niet-frankering van de omslag van toezending van de aangifte, bij de afgifte aan de bevoegde diensten niet de minste vertraging zal gebeuren?

Wordt een toezending, die vertraagd toekomt ingevolge niet-frankering of onvoldoende frankering, nog beschouwd als zijnde toegekomen binnen de termijn?

Zal de administratie ten opzichte van de posterijen instaan voor eventuele taksen ingevolge onvoldoende frankering of niet-frankering van de toezending?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Van den Brande, die antwoordt namens de minister van Financiën.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, de terugzending van de fiscale aangiften, waarbij het port werd betaald door de bestemming, werd afgeschaft door een beslissing van de Ministerraad van 7 maart 1982. Voor het dienstjaar 1982 werd de aldus verwezenlijkte besparing geraamd op 41,5 miljoen frank.

Ingevolge deze beslissing heeft het departement met de Regie der Posterijen een akkoord gesloten om een overgangsperiode in te voeren, als aanpassing aan het nieuwe systeem, teneinde de nadelen, zowel voor de administratie als voor de belastingplichtige, die uit het niet- of niet-voldoende frankeren kunnen voortvloeien, tot een minimum te beperken. De zendingen worden zonder vertraging aan de diensten-bestemmingen besteld. Het is dus niet mogelijk dat een aangifte te laat wordt ingediend als gevolg van een ontoereikende frankering. De Post factureert echter aan het departement, bovenop de jaarlijks vastgestelde vergoeding, een eenvormige taks op grond van het aantal belaste aangiften.

Gelet op de kostprijs van dit systeem is het departement momenteel met de Post in onderhandeling over een nieuw akkoord dat een einde moet maken aan de overgangsperiode en dat de tarifiering van teruggestuurde aangiften moet vereenvoudigen. Het resultaat van deze onderhandelingen is tot op heden echter nog niet gekend. Voor het dienstjaar 1990 is bijgevolg het overgangssysteem nog steeds van toepassing. Vermoedelijk zal de nieuwe regeling gelden vanaf het dienstjaar 1991.

QUESTION ORALE DE M. DE WASSEIGE AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LA DISPENSE DE POINTAGE POUR LES CHOMEURS QUI SUIVENT UNE FORMATION»

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE WASSEIGE AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE VRIJSTELLING VAN STEMPEL-CONTROLE VOOR DE WERKLOZEN DIE EEN OPLEIDING GENIETEN»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. de Wasseige au ministre de l'Emploi et du Travail sur «la dispense de pointage pour les chômeurs qui suivent une formation».

La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, lorsque les chômeurs indemnisés suivent une formation qui est de nature à leur permettre une réinsertion dans le circuit du travail, ils peuvent obtenir, et obtiennent normalement, une dispense de pointage pour la période correspondant à cette formation.

On constate cependant que de plus en plus de formations prennent un caractère européen et s'organisent en collaboration entre des organismes belges de formation — par exemple, une institution d'enseignement — et une institution spécialisée d'un pays voisin, la France en l'occurrence.

De même, le FOREm, organisme de placement et de formation pour la Région wallonne, envisage des formations de «bûcheronnage» et de sciage pour lesquelles elle ne dispose d'aucun centre de formation, la création de ce genre de centres étant d'ailleurs trop coûteuse en raison des équipements indispensables. Par contre, de tels centres existent dans les Ardennes françaises, à proximité de notre frontière.

Voilà deux exemples concrets.

Or, lorsque les cours, organisés par un institut belge comme le FOREm ou des institutions d'enseignement, se donnent à l'étranger, il semblerait que les chômeurs ne parviendraient pas à obtenir une dispense de pointage bien qu'ils n'aient pas choisi de suivre ces cours de leur propre initiative.

M. Toussaint, premier vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Je signale que, dans certaines régions de Wallonie, la proximité de la France ne rend pas les déplacements excessifs. Ainsi, une personne habitant Chimay ou Couvin peut plus facilement se rendre à Charleville qu'à Bruxelles, par exemple.

Par ailleurs, dans l'Europe qui se construit, il apparaîtra sans doute de plus en plus nécessaire de former les demandeurs d'emploi à des problématiques européennes — c'est d'ailleurs le cas en ce qui concerne une formation à laquelle je faisais allusion — et d'organiser, par conséquent, une collaboration entre des institutions de divers pays européens.

En outre, vous n'ignorez pas que la Communauté européenne tend à développer de plus en plus des coopérations transfrontalières. Cela implique que l'on puisse effectuer des échanges, notamment dans le domaine de la formation des demandeurs d'emploi, profitant ainsi des avantages que l'une ou l'autre région peut offrir aux pays voisins.

Dès lors, monsieur le ministre, ma question est très simple : quelles sont les dispositions prises pour pouvoir répondre à ce besoin de plus en plus justifié et de plus en plus urgent ?

M. le Président. — La parole est à M. Van den Brande, ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — Monsieur le Président, j'ai l'honneur de communiquer à l'honorable membre que la dispense du pointage journalier pour suivre une formation ou des cours en vertu des dispositions prises en exécution de l'article 153 de l'arrêté royal du 20 décembre 1963 relatif à l'emploi et au chômage ne libère le chômeur ni de l'obligation de résidence en Belgique ni de l'obligation de rester disponible pour le marché de l'emploi belge.

C'est d'ailleurs une pratique constante de prudence des services de l'Office national de l'emploi qui leur fait préférer les formations organisées en Belgique à celles qui sont organisées à l'étranger, et ce pour différentes raisons : vu le nombre et la variété de formations de qualité organisées en Belgique, il faut d'abord noter qu'il est exceptionnel de devoir se rendre à l'étranger et qu'il doit donc s'agir d'une formation tout à fait spécifique pour justifier le déplacement ; ensuite, les formations belges sont connues et permettent ainsi de vérifier l'utilité d'une telle formation pour la réinsertion du chômeur sur le marché de l'emploi ; enfin, ces formations, lorsqu'elles sont données en Belgique, permettent aux services de l'ONEm d'exercer leur mission de contrôle.

Les formations données à l'étranger, surtout dans les cas de demandes individuelles, sont impossibles à contrôler et, en général, nous manquons d'informations suffisantes sur ces études pour permettre d'évaluer l'intérêt de la formation pour le chômeur.

Toutefois, ce qui précède ne signifie pas nécessairement qu'un chômeur n'a pas la possibilité de suivre une formation à l'étranger. Au cours des années, pour des cas de formations organisées à l'étranger, régulièrement, des dispenses de pointage ont été octroyées aux chômeurs. J'en citerai un exemple récent : au mois de mars, des stages de jeunes à l'étranger ont été organisés sous le patronage de la Fondation Roi Baudouin, sur la base d'un dossier concret.

La procédure qui a été suivie pour ces cas, et qu'il me paraît judicieux de maintenir, c'est que les instances compétentes pour ces cours — peu importe qu'elles organisent elles-mêmes ces formations ou qu'elles travaillent en liaison ou en coopération avec un organisme étranger — me soumettent pour décision un dossier complet relatif à cette formation, après l'avis des partenaires sociaux au comité de gestion de l'ONEm. Si cet avis est favorable — car la formation en question apporte notamment une aide concrète à la réinsertion de la catégorie de chômeurs visée —, la décision permettant aux chômeurs d'obtenir une dispense de contrôle pour suivre cette formation est alors communiquée à tous les bureaux régionaux de l'ONEm.

Si, comme M. de Wasseige l'évoque dans sa question, il existe, dans la région de Charleroi, des programmes de formations organisés en France en liaison ou en coopération avec une institution belge, je suggère qu'on me présente un dossier concernant ces formations afin de le soumettre au comité de gestion en suivant la procédure esquissée plus haut.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE BONDT AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN VERKEERSWEZEN EN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN OVER «DE ONTREGELING VAN HET SPOORWEGVERKEER INGEVOLGE VAKBONDSACTIES»

QUESTION ORALE DE M. DE BONDT AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES COMMUNICATIONS ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES SUR «LA DESORGANISATION DU TRAFIC FERROVIAIRE PAR SUITE D'ACTIONS SYNDICALES»

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt voor het stellen van een mondelinge vraag aan de Vice-Eerste minister

en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen over «de ontregeling van het spoorwegverkeer ingevolge vakbondsacties».

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik stel vast dat Vice-Eerste minister Dehaene niet aanwezig is, maar ik zie wel een ander aandachtig luisterend minister die wellicht in zijn plaats zal antwoorden.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan de heer De Bondt geruststellen. Met uw goedvinden en dat van de heer De Bondt zal ik inderdaad namens Vice-Eerste minister Dehaene antwoorden.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, heeft de Vice-Eerste minister weet van de ontregeling van het spoorwegverkeer ingevolge de acties van vakbonden en «para-vakbonden», die als anarchistisch kunnen worden bestempeld? Welke stappen heeft de Vice-Eerste minister ter zake gedaan? Hoe treedt hij op opdat de spoorwegen niet verder worden kapotgemaakt?

De Voorzitter. — Het woord is aan de minister Van den Brande, die antwoordt namens Vice-Eerste minister Dehaene.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, Vice-Eerste minister Dehaene laat zich verontschuldigen. Door onvoorziene omstandigheden is het hem niet mogelijk te antwoorden op de vraag van de heer De Bondt. Ik hoop dat de heer De Bondt hiervoor enig begrip kan opbrengen. Vice-Eerste minister Dehaene heeft mij volgend antwoord meegegeven.

Vanzelfsprekend heb ik weet van de acties die de jongste dagen de spoorwegen hebben ontregeld. Zij zijn, meer nog dan de vorige, storend voor de reizigers, daar zij niet vooraf waren aangekondigd. Zij kunnen derhalve inderdaad als anarchistisch worden bestempeld, zelfs al werden ze achteraf erkend door de vakbonden.

Deze acties ondermijnen de betrouwbaarheid en de geloofwaardigheid van het openbaar vervoer, dit op een ogenblik dat het openbaar vervoer nochtans een nieuwe en essentiële rol te spelen heeft in de oplossing van de mobiliteitsproblemen.

De initiatiefnemers en de vakbonden nemen hier dus grote risico's en maken het degenen die het openbaar vervoer verdedigen, zeer moeilijk. De reizigers als het ware gijzelen om zijn eisen door te drijven is op zich onaanvaardbaar, maar is op termijn ook nefast voor het bedrijf zelf. De actie zou derhalve wel eens een boemerangeffect kunnen hebben.

In het kader van de autonomie van de overheidsbedrijven is het sociaal conflict echter een interne bedrijfsaangelegenheid.

Het is op de eerste plaats binnen de NMBS dat door onderhandelingen tussen de directie en de vakbonden een oplossing voor het conflict moet worden gevonden.

Ik heb bij de directie aangedrongen opdat zij niets onverlet laat om door onderhandelingen een oplossing te vinden en de reizigers een compensatie voor de verstoorde dienstverlening te bieden.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor het antwoord. Het gaat hier inderdaad «ook» om een interne aangelegenheid van de NMBS, een zaak dus voor de directie en het personeel van dat bedrijf. Toch gaat het hier niet «uitsluitend» om een interne aangelegenheid. Het Parlement stelt immers jaarlijks *grosso modo* veertig miljard frank ter beschikking voor het aanvullen van het exploitatiekort van de NMBS. Wanneer de zaken structureel fout lopen, moet er dus niet alleen intern worden gehandeld, via onderhandelingen tussen directie en werknemersorganisaties, maar moet ook de politiek verantwoordelijke van het departement optreden.

QUESTION ORALE DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES CLASSES MOYENNES ET AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES SUR « LES FORMALITES AU DEPART DE L'AEROPORT DE BRUXELLES-NATIONAL »

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER HATRY AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN MIDDENSTAND EN AAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN OVER « DE FORMALITEITEN BIJ HET VERTREK VAN DE LUCHTHAVEN BRUSSEL-NATIONAAL »

M. le Président. — La parole est à M. Hatry pour poser une question orale au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes et au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales sur « les formalités au départ de l'aéroport de Bruxelles-National ».

M. Hatry. — Monsieur le Président, dans la quasi-totalité des pays européens, les formalités de sortie sont extrêmement réduites au départ d'un aéroport. La Belgique est un des rares pays qui déroge à cette pratique, contrôlant longuement les passeports au départ de Bruxelles-National. Il en découle de longues files qui, lors des périodes de vacances, dont nous nous approchons, entraînent une attente extrêmement importante, également préjudiciable à l'image touristique du pays.

Dans la mesure où il s'agit de tenter d'arrêter des malfaiteurs fuyant la Belgique, il est évident que ceux-ci ne commettront pas l'imprudence suprême de quitter le pays via l'aéroport de Bruxelles-National. Ils préféreront quitter Bruxelles ou la Belgique par la voie terrestre et le territoire nouvellement constitué par l'accord de Schengen par un aéroport d'un des pays membres de cette structure récente.

M. le ministre de l'Intérieur n'estime-t-il pas que, vu leur inefficacité, ces procédures devraient être éliminées ? Comme je viens de le dire, elles portent, en outre, préjudice à notre image touristique, tant à l'intérieur du pays qu'à l'étranger.

M. le Président. — La parole est à M. Tobbacq, ministre.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Monsieur le Président, je voudrais attirer l'attention de l'honorable membre sur le fait que les files d'attente au départ de l'aéroport de Bruxelles-National ne sont pas dues au contrôle des documents d'identité effectué par la gendarmerie, mais essentiellement à la fouille des passagers et de leur bagage à main, réalisée par une firme privée, quelques mètres derrière les installations de contrôle de la gendarmerie. Cette fouille a lieu sous la responsabilité de la Régie des Voies aériennes et s'avère indispensable pour des raisons de sécurité. En cas de formation de files, la gendarmerie s'efforce d'ouvrir des accès supplémentaires, mais cela ne permet généralement pas de résoudre complètement le problème en cas de grande affluence, en raison des opérations de fouille qui restent nécessaires. Cela permet cependant de réduire la longueur des files d'attente; il en résulte un effet psychologique positif. En fait, le contrôle policier n'occasionne donc pratiquement aucune perte de temps supplémentaire.

Le contrôle au départ est d'ailleurs prévu légalement et imposé pour certaines catégories d'étrangers. Il s'agit, par exemple, de ceux pour lesquels le visa doit être estampillé au départ et de ceux qui quittent définitivement la Belgique et pour lesquels l'attestation d'inscription dans le registre des étrangers doit être retirée.

En outre, un contrôle policier de sortie se justifie notamment au niveau des mesures de sécurité générale à l'aéroport et en matière de lutte contre la criminalité et le terrorisme.

En matière de lutte contre la criminalité, un contrôle permet d'intercepter des personnes signalées pour certains faits. J'attire votre attention sur le fait qu'environ 350 malfaiteurs sont ainsi arrêtés chaque année.

Ce contrôle permet également d'éviter que ceux qui viennent de commettre des faits criminels ne trouvent, par l'aéroport, le moyen facile de quitter notre pays et même l'Europe.

En matière de terrorisme, le contrôle a également un effet préventif et dissuasif.

Enfin, le contrôle permet de réserver l'accès des aires d'embarquement aux personnes qui doivent ou peuvent y être présentes.

Un contrôle policier s'impose donc et il me semble qu'il ne faut pas faciliter la fuite de malfaiteurs en le supprimant, sous prétexte que ces personnes ont d'autres moyens à leur disposition.

Je voudrais d'ailleurs faire remarquer que nous ne sommes pas les seuls à effectuer des contrôles de sortie aux aéroports internationaux.

J'estime enfin que les mesures de sécurité ne peuvent être présentées comme des éléments de concurrence touristique, mais doivent être déterminées en fonction des besoins réels.

Pour conclure, il me semble cependant que l'organisation des contrôles policiers à Bruxelles-National devra être réévaluée, et éventuellement adaptée, en fonction de l'accord complémentaire de Schengen, étant donné la distinction qui devra alors être faite entre les vols internes et les autres.

M. le Président. — La parole est à M. Hatry.

M. Hatry. — Monsieur le Président, je remercie M. le ministre de l'Intérieur de sa réponse. Toutefois, je voudrais suggérer que le ministre, qui a fait préparer cette réponse sous son autorité, ne se contente pas d'éléments livresques fournis par ses services, mais veuille bien de temps à autre prendre l'avion ailleurs qu'à Bruxelles-National, par exemple à Francfort, à Schiphol ou à Paris. Il pourra ainsi y constater l'absence de files d'attente.

J'ajoute que je persiste à croire que ces dernières ne sont pas dues au contrôle de sécurité, mais bien au contrôle administratif de la gendarmerie. Je ne suis pas partisan d'un Etat où la police fait la loi et je croyais que M. le ministre de l'Intérieur ne l'était pas davantage.

M. le Président. — La parole est à M. Tobbacq, ministre.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Monsieur le Président, je puis rassurer M. Hatry : il m'arrive de temps à autre de prendre l'avion tant à Bruxelles-National qu'à l'étranger. Et j'affirme que ce que je constate à Bruxelles-National n'est donc pas le résultat d'un savoir livresque comme M. Hatry le suggère.

A l'aéroport de Bruxelles-National, immédiatement après le contrôle d'identité, ont lieu la fouille des voyageurs et le contrôle des bagages à main. M. Hatry ne contestera pas le caractère indispensable de ces opérations. Aussi, je maintiens qu'en général la file d'attente est due au moins autant au contrôle des bagages et à la fouille des personnes qu'au contrôle d'identité. Ce dernier se déroule d'ailleurs très facilement, sauf si l'on se trouve en présence d'un individu signalé. Je rappelle que les statistiques démontrent que 350 personnes par an sont interceptées à Bruxelles-National grâce au contrôle d'identité.

La Belgique ne peut être traitée d'Etat policier, mais nous sommes une plaque tournante. Et si nous nous réjouissons de cette situation, nous devons aussi en accepter les conséquences et consentir les efforts nécessaires. Si à Francfort, par exemple, les files d'attente sont moins longues, c'est tout simplement parce que cet aéroport de grande taille compte un plus grand nombre d'entrées et d'issues.

Quant à l'aéroport de Bruxelles-National, il connaît un succès grandissant et son trafic aérien augmente de 15 p.c. par mois. Il est évident qu'il souffre d'un manque d'infrastructures, auquel

le ministre des Communications s'efforce d'apporter une solution. Mais de là à supprimer les contrôles d'identité... En tout cas, c'est une responsabilité que je ne veux pas assumer.

M. Hatry. — Faute avouée est à moitié pardonnée! (*Sourires.*)

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE BELDER AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE EURO-ARABISCHE DIALOOG»

QUESTION ORALE DE M. DE BELDER AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «LE DIALOGUE ENTRE L'EUROPE ET LE MONDE ARABE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer De Belder aan de minister van Buitenlandse Zaken over «de Euro-Arabische dialoog».

Het woord is aan de heer De Belder.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, zoals velen onder u heb ik vastgesteld dat de Belgische pers zeer weinig aandacht heeft geschonken aan de bijeenkomst van de Algemene Commissie van de Euro-Arabische dialoog op 8 en 9 juni in Dublin.

Op dat moment was de politieke context nochtans niet onbelangrijk. De Verenigde Staten hadden net hun veto uitgesproken over de aanvraag die van Palestijnse zijde was geformuleerd om een UNO-aanwezigheid te verkrijgen in de bezette gebieden. Op dat moment was ook net de nieuwe Israëlische regering gevormd met alle psychologische effecten die dat op de publieke opinie in heel de wereld heeft gehad.

Nochtans waren er hooggespannen verwachtingen na de relance van de Euro-Arabische dialoog, recent in Parijs: er was immers vele jaren geen dialoog meer geweest. Men meende dat de algemene commissie een belangrijk politiek signaal de wereld zou insturen inzake de betrekkingen tussen de Europese Gemeenschap en de Arabische landen.

Ik heb sedertdien de gelegenheid gehad enkele Arabische landen te bezoeken. De personen met wie ik ter plaatse gesproken heb over de betrekkingen tussen de Europese Gemeenschap en de Arabische landen leggen de nadruk op enkele punten die uitgerekend het kader vormen waarin die dialoog heeft plaatsgehad.

De Voorzitter. — Mijnheer De Belder, wil u zich aan de tekst van uw vraag houden?

De heer De Belder. — Er is vooral de explosie van de bevolking die van 200 tot 400 miljoen zal stijgen, binnen de kortste tijd.

Mijnheer de Voorzitter, ik wens de minister verscheidene vragen te stellen.

Ten eerste, wat was de Belgische positie in de Conferentie van Parijs die de Euro-Arabische dialoog recent opnieuw heeft gelanceerd? Met andere woorden: wat was onze specifieke bijdrage tot de resultaten van Parijs?

Ten tweede, wat waren de resultaten van Dublin? Ik heb, zoals sommigen onder u, zo pas het communiqué van deze overeenkomst ontvangen. Over de technische elementen zijn wij dus geïnformeerd. Ik wil vooral op het zuiver politieke vlak de mening van de minister kennen.

Ten derde, graag had ik ook zijn mening gekend over de specifieke bevoegdheid van de algemene commissie en haar toekomstige rol.

Ten vierde, hoe ziet het verder verloop van de dialoog er uit, niet alleen op het technische maar ook en vooral op het politieke vlak? Werd er een politiek kalender geformuleerd? Is er, nu de dialoog opnieuw van start is gegaan, enig perspectief voor de toekomst?

Tenslotte, hoe verhoudt deze dialoog zich tot de politieke betrekkingen die de Europese Gemeenschap onderhoudt met Israël, enerzijds, en met de Arabische landen, anderzijds? Wanneer ik spreek over Arabische landen, dan bedoel ik de Arabische landen afzonderlijk maar ook in hun verscheidene regionale groeperingen zoals de Arabische Unie van de Maghreb, de *Gulf Corporation Council*, enz.

Vooraf wil ik dus van de minister vernemen wat zijn politieke appreciatie is over de politieke resultaten van die bijeenkomst.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, België heeft deelgenomen aan alle vergaderingen van de Twaalf met het oog op de voorbereiding van de Euro-Arabische Conferentie die werd gehouden te Parijs op 21 en 22 december 1989. Ikzelf heb België vertegenwoordigd op die conferentie. Ik herinner mij die bijeenkomst overigens zeer levendig omdat toen in volle vergadering de val van Ceausescu werd medegedeeld. Het heeft mij toen getroffen dat de twaalf ministers van Buitenlandse Zaken applaudisseerden, en onze 22 gesprekspartners aan de overkant van de tafel niet bewogen.

Deze bijeenkomst in Parijs was zeer belangrijk omdat voor het eerst sedert lang de Euro-Arabische dialoog weer op gang werd gebracht. Deze vergadering heeft toegelaten een oplossing te vinden voor het politiek gedeelte van een gemeenschappelijk communiqué waarin de wil van de deelnemers tot uiting kwam om de dialoog in de toekomst te structureren, verder uit te bouwen en op geregelde tijdstippen te herhalen. Ook werden toen een aantal werkgroepen en commissies opgericht die in afwachting van plenaire zittingen een aantal problemen moeten behartigen.

De VIe algemene commissie kwam op ambtenarenniveau bijeen te Dublin op 7 en 8 juni 1990 om de beslissingen van Parijs tot uitvoering te brengen. Ze heeft ook een nieuwe tekst aangenomen over de organisatie en de structuren van de Euro-Arabische dialoog. Deze commissie heeft zes projecten goedgekeurd. Een eerste voor vertaling en publikatie van de aanbevelingen met betrekking tot de algemene voorwaarden van contracten, een tweede voor een seminarie over de exploitatie van het econometrisch model voor de petrochemie en de raffinage, een derde voor een seminarie over steden en stedelijke uitbouw, een vierde project voor een seminarie over de jeugd in Olympia, een vijfde voor een symposium over de Euro-Arabische culturele betrekkingen op de drempel van de 21e eeuw; dit heeft te maken met Jordanië. Een zesde project betreft een catalogus van culturele en wetenschappelijke organen en inrichtingen.

De VIe algemene commissie beklemtoonde ook het grote belang van het zevende project dat betrekking heeft op een conventie over de bescherming en de aanmoediging van investeringen. Ze belastte een speciale werkgroep met de verdere studie van dit project als voorbereiding op de VIIe algemene commissie die zal worden gehouden in 1991. Ook de taken van de werkkommissie werden verdeeld en de co-voorzitters, de vice-co-voorzitters en de co-verslaggevers werden aangewezen. Beslist werd ook de volgende sessie te houden in een Arabische hoofdstad tijdens het tweede trimester van 1991.

De bevoegdheden van de algemene commissie werden vastgelegd door de Conferentie van Parijs. Er zijn contacten tussen de Arabische landen en de troika van de Europese Gemeenschap.

De kalender van de bijeenkomsten van de Euro-Arabische dialoog wordt geleidelijk opgesteld door de twee co-voorzitters, de Europese en de Arabische, in gemeenschappelijk overleg. De volgende bijeenkomsten zijn gepland: ten eerste, een Euro-Arabische ministeriële troika in november 1990, ten tweede, een VIIe algemene commissie in het tweede trimester van 1991, ten derde, een gemeenschappelijke ontmoeting van de drie gespecialiseerde commissies vóór 31 oktober 1990.

Vermits Israël niet deelneemt aan de Euro-Arabische dialoog, komt het Arabisch-Israëliësch conflict niet rechtstreeks aan bod op dit forum. Het spreekt vanzelf dat bij elk contact met een Arabisch land onmiddellijk wordt gesproken over de problemen van het Nabije Oosten, en ook over Israël.

De jongste maanden hebben wij met grote ongerustheid moeten vaststellen dat dit dossier hoe langer hoe meer geblokkeerd geraakt, dat de nieuwe Israëlische regering helemaal niet dialoogbereid is en dat inmiddels complicaties zijn opgetreden ingevolge de terroristische raid georganiseerd door een afgesplitste splintergroep van de PLO op de kusten van Libanon, waarbij de Amerikaanse regering de mening is toegedaan dat Yasser Arafat een onvoldoende strenge veroordeling heeft uitgesproken, wat heeft geleid tot het afbreken van de contacten tussen de Amerikaanse regering en de PLO. Dit alles is zeer betreurenswaardig.

Mijnheer De Belder, ik kan u alleen maar zeggen dat België op de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van eergisteren in Luxemburg nog uitdrukkelijk heeft gepleit dat de Europese Gemeenschap er bij de Amerikaanse regering zou op aandringen de contacten met de PLO niet te verbreken zodat er toch nog iets overblijft van het plan-Baker. Dit schijnt echter steeds minder waarschijnlijk te worden.

In afwachting denk ik dat deze dialoogstructuur met de Arabische landen van groot belang is. Er zijn er immers een aantal waarvan het internationaal gedrag reden is en blijft tot ongerustheid. De Europese landen en de overige Arabische landen zullen aandringen opdat die twee of drie Arabische landen zich geleidelijk aan zouden gedragen volgens normen die beantwoorden aan wat de regel is in een internationale gemeenschap en die moet steunen op tolerantie en solidariteit.

Ik kan u ook nog mededelen dat wij eergisteren in Luxemburg een eerste discussie hebben gehad over een plan van de Europese Commissie om samen te werken met de twaalf landen van het Middellandse-Zeegebied waarbij een groot aantal Arabische landen zijn, wat ook een complementair element is in deze Euro-Arabische dialoog.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Belder.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord, maar ik wou straks van de interpellatie die volgt over de Europese Raad van Dublin gebruik maken om te reageren op wat de minister zoëven heeft gezegd en om ons gesprek voort te zetten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIERICKX TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE HOUDING AANGENOMEN DOOR DE BELGISCHE REGERING OP DE MINISTERRAAD VAN 19 MEI 1990 TE PARKNASILLA»

INTERPELLATION DE M. DIERICKX AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «LA POSITION PRISE PAR LE GOUVERNEMENT BELGE LORS DE LA REUNION DU CONSEIL DES MINISTRES DU 19 MAI 1990 A PARKNASILLA»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Dierickx tot de minister van Buitenlandse Zaken over «de houding aangenomen door de Belgische regering op de Ministeraad van 19 mei 1990 te Parknasilla».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, er wordt vaak gezegd dat de nationale parlementen de Europese besluitvorming van nabij moeten volgen. Daarom dacht ik dat het nuttig was de regering te ondervragen over wat er beslist werd te Parknasilla en over de houding aldaar van de Belgische minister van Buitenlandse Zaken.

U weet dat het Belgisch Parlement zeer begaan is met de democratisering van de Europese instellingen en zich voortdurend zorgen maakt over het zogenaamde democratisch deficit.

Ik moet u niet herinneren aan al de resoluties die zowel in de Kamer als in de Senaat reeds zijn goedgekeurd en evenmin aan het homerisch debat dat hier heeft plaatsgehad in verband met

het referendum dat er moest toe strekken aan het Europees Parlement een grondwetgevende taak te geven. Aan de ene kant bestaat er dus een grote waakzaamheid van het Belgisch Parlement en aan de andere kant zijn er de berichten die wij lezen in de kranten — voor zover ze gepubliceerd werden in Belgische kranten — waaruit zou blijken dat er in Parknasilla toch enkele stappen achteruit zijn gedaan wat betreft de democratisering van de Europese besluitvorming.

De vragen die ik wil stellen, mijnheer de minister, zijn gebaseerd onder andere op de tekst gepubliceerd door ons aller vriend Emmanuele Gazzo, hoofdredacteur van «Agence Europe» die de Europese zaken van nabij volgt en die onder meer op 21 mei schrijft: «... tandis que le ministre belge Eyskens a suggéré (à Parknasilla) que les députés européens participent, à l'instar de ce qui se fait en Belgique, aux travaux des commissions «affaires européennes» des parlements nationaux ...». Hij geeft dan verder nog het antwoord weer van de heer Delors in verband met de tweede Kamer.

De vraag is dus: heeft de Belgische regering zich akkoord verklaard met de tendens die zich manifesteerde te Parknasilla om de Europese eenheid vooral te begrijpen als een versteviging van de intergouvernementele overlegorganen en veel minder als een versteviging en democratisering van de embryonale Europese democratie, met als schijncompensatie het oprichten naar Belgisch voorbeeld van adviescomités voor Europese Aangelegenheden in de twaalf nationale parlementen? Als wij ook *Libération* lezen, dan zou men in Parknasilla gezegd hebben: laten wij realistisch zijn, laten wij meer macht geven aan de Ministerraad en de Europese Raad en laten wij nog wat wachten met het geven van zelfs elementair wetgevend initiatiefrecht aan het Europees Parlement.

Hoe moeten wij dit begrijpen? Welke houding werd door ons land aangenomen? Kunt u ons ook mededelen of de Franse regering haar houding ter zake fundamenteel heeft gewijzigd? Want als wij lezen wat de heer Roland Dumas zou gezegd hebben op die vergadering, dan is dat heel wat anders dan de ideeën van president Mitterrand die op 25 oktober van vorig jaar nog heeft voorgesteld een Staten-Generaal te houden van het Europees Parlement samen met vertegenwoordigers van de nationale parlementen. Is er ook een verandering vastgesteld in de houding van Hans-Dietrich Genscher in verband met de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement? Of keert ook hij terug naar de idee van de politieke unie alleen maar als een versteviging van de diplomatieke overlegorganen? Is er een tendens bij de regeringen om inderdaad het Europees Parlement geen rol van betekenis te laten vervullen in het democratiseringsproces en het niet te betrekken bij het herschrijven van de Verdragen van Rome en Parijs? Of vergis ik mij?

Dat is de centrale zorg die wij koesteren. Het zou immers zeer eigenaardig zijn wanneer enerzijds, in het Belgische Parlement voortdurend gepleit wordt voor democratisering van dat enorme besluitvormingssysteem dat de Europese Gemeenschap geworden is en anderzijds, de regering niet de vertolker zou zijn van wat er in het Belgische Parlement in resoluties wordt vastgelegd.

Tenslotte wil ik nog een vraag stellen van enigszins andere aard. In een uitzending gisteravond op de BBC vernam ik dat de Britse regering een voorstel zou gedaan hebben in verband met de monetaire unie. Ik heb daarover vandaag niets gevonden in de kranten, maar de minister zal wellicht beter geïnformeerd zijn.

Indien de Britse regering inderdaad gaat pleiten voor een parallelle munteenheid — *a hard or strong ecu* — die naast de nationale munteenheid in verscheidene landen zou worden ingevoerd, moeten wij ons daarover toch eens beraden. In die uitzending, waarin heel wat politici aan het woord kwamen, werd gezegd dat dit voorstel wellicht het hoofdthema zou zijn van de Conferentie van Dublin die binnen enkele dagen zal plaatsvinden. Is dat ook de overtuiging van de minister? Indien Groot-Brittannië werkelijk een leidinggevende rol wil spelen in het monetair integratieproces, kunnen daaruit conclusies worden getrokken.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Evskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, sedert de Ministerraad te Parknasilla in Ierland, hebben wij over dezelfde thema's van de week maandag en dinsdag nog vergaderd te Luxemburg.

Mijnheer Dierickx, wij kunnen inderdaad gewagen van een doorbraak op het vlak van de procedure in die zin dat de vertegenwoordiger van het Verenigd Koninkrijk ondubbelzinnig blijkt te aanvaarden — en dit zal worden bevestigd op de top van maandag en dinsdag te Dublin — dat men op 14 december een afzonderlijke intergouvernementele conferentie zal bijeenroepen die zich moet buigen over de uitbouw van de politieke unie, nadat de dag voordien, op 13 december, de intergouvernementele conferentie die zich bezighoudt met de Europese monetaire unie zal zijn gestart. Dit is een zeer belangrijke evolutie in het Britse standpunt wat de procedure betreft.

De heer Swaelen treedt opnieuw als voorzitter op

Inhoudelijk willen de Britten blijkbaar ook opnieuw een actieve rol gaan spelen. Hun defensief standpunt is blijkbaar omgebogen in een meer offensieve houding. Het voorstel gisteravond van de Britse kanselier over de rol van de ecu, illustreert dit. De Britten willen het niet langer gezegd hebben dat zij tegen Europa zijn of dat zij passief zijn. Zij willen duidelijk laten blijken dat zij hun eigen opvatting hebben over Europa en zij willen deze aanklaarten in internationale vergaderingen en conferenties. Ik had ook nog niet de tijd vandaag om de Britse pers door te nemen, maar op het eerste gezicht lijkt het promoveren van de zogenoemde sterke ecu niet anders te zijn dan het beter aanwenden van de ecu die thans reeds in gebruik is. In België zijn er enkele financiële instellingen die leningen uitschrijven en een beperkt aantal transacties uitvoeren in ecu.

De Britten willen echter geen Europese munteenheid invoeren. Hun voorstel is beperkt tot het invoeren van een parallelle munt. Dit is toch al iets. Alle economen kennen de wet van Gresham: *Good money drives out bad money*. Als de ecu een sterke munt is en beschouwd wordt als een goede munt, zal zij worden gehamsterd en weinig circuleren.

Het is zeker geen alternatief voor wat in het plan-Delors staat. Wij wensen, althans de Europese integrationisten, een echte Europese munt in de plaats van de bestaande twaalf munten. Ik zeg niet dat het Britse voorstel een manoeuvre is, maar zij hebben een volkomen andere opvatting, zij willen een intergouvernementele aanpak. Elk land behoudt zijn nationale munt en daarnaast geeft men een beperkte ruimte aan een Europese munt die meer gelijkt op een traveller cheque-munt, dan op een echt algemeen verspreide munt. Ik ben daar niet echt enthousiast over. De zaak moet technisch worden bekeken. Het gaat om een tactische houding vanwege de Britten waarbij zij opnieuw in het offensief willen gaan, maar op basis van een beleidsopvatting die sterk verschilt van de overige landen.

U hebt, mijnheer Dierickx, ook gevraagd of, wanneer wordt gediscussieerd over de politieke unie, men opnieuw in grote mate de intergouvernementele toer opgaat ten koste van de integratie en de soevereiniteitsoverdracht. Wij hebben in Parknasilla ongeveer zes uur gediscussieerd over de politieke unie. Het enige concrete document dat momenteel ter tafel ligt is het Belgische memorandum dat het spoor verder trekt in de lijn van Monet, in de lijn van wat moet leiden tot een Europese federatie.

Ik geef toe dat veel landen nog steeds, al is het maar gedeeltelijk, intergouvernementeel redeneren. Dat is de reden waarom België heeft voorgesteld om de Europese politieke samenwerking, die intergouvernementeel is, te communautariseren en de Algemene Raad van ministers van Buitenlandse Zaken te belasten met het buitenlands beleid. Als wij ooit een gekwalificeerde meerderheid kunnen toepassen, dan zou het buitenlands beleid daaronder vallen.

Niet alle landen zijn daarvan overtuigd. Wat Frankrijk betreft, waarop u misschien allusie heeft gemaakt, is president Mitter-

rand ongetwijfeld de meest Europees gezinde Franse president sedert de tijd van generaal de Gaulle. U zal antwoorden dat dat niet moeilijk is, maar er is toch enige vooruitgang. Hij is trouwens ook een zeer fidele atlantist, al staat Frankrijk met één voet buiten de alliantie. Het is een publiek geheim dat in het Quai d'Orsay twee tendensen aanwezig zijn. Er is de tendens-Delors, die de onze is, met de federale opvatting van het toekomstige Europa, de integrationistische benadering. De andere tendens is ook niet nieuw, het is de intergouvernementele tendens, die wordt uitgedrukt in het befaamde en beruchte plan-Fouchet. De medewerkers van mijn collega Dumas, en ik neem aan ook de raadgevers van de president, vechten onderling een strijd uit die beslissend kan zijn voor de Franse houding. De Britten redeneren zeker in grote mate intergouvernementeel; de Duitsers redeneren federaal en integrerend, maar hun aandacht gaat vandaag naar de integratie van Oost-Duitsland, dat is voor hen prioriteir.

Wij hopen dat als het dossier zal zijn verwerkt en verteerd voor het einde van het jaar, de Duitsers opnieuw als een grote mogendheid in Europa het voortouw zullen nemen van de integratiegedachte en de andere landen op dat stuk zullen beïnvloeden. Vandaar het grote belang, mijnheer Dierickx, van de ijver en de actie van de kleinere landen die misschien minder last hebben met soevereiniteitsafstand dan de grote landen en die bijgevolg een offensief moeten inzetten om te kunnen komen tot een politieke unie, althans langs wegen van geleidelijkheid.

U hebt allusie gemaakt op een voorstel dat ik heb gedaan in verband met de samenwerking tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen. Het is juist — en de Britten komen hier altijd op terug — dat wij in het Parlement, zoals in Londen en in Parijs, steeds meer verplicht worden allerlei Europese richtlijnen goed te keuren, *ne varietur*, het voldongen feit zonder debat te aanvaarden. Dit leidt tot frustraties en dit zal in de toekomst nog toenemen. Het antwoord daarop is dat de directieven van de Europese Commissie, in eerste instantie goedgekeurd door de Ministerraad, ook volwaardig door het Europees Parlement zouden worden goedgekeurd. Dat is de echte democratische legitimiteit en democratische controle. Wij zijn nog niet zo ver, maar wij pleiten hiervoor.

De Fransen stellen voor om een tweede Kamer op te richten, een Europese Kamer, een soort Europese *Bundesrat*. Ik ben daar momenteel geen voorstander van want ik vrees dat men dan een Kamer maakt van de naties, van de lid-staten en dat deze Kamer zal blokkeren wat er in het Europees Parlement aan Europese ijver bestaat.

Dat zou dan een soort anti-Kamer worden. Het is al erg genoeg in de Europese Ministerraad waar de ministers vaak gewoon de spreekbuizen zijn van de nationale belangen en er af en toe eens iemand, een onverlaat, de aandacht op moet vestigen dat zij toch Europeanen zijn, en eens moeten denken aan Europa en de nationale belangen opzij zetten.

Daarom hebben wij aan Belgische zijde gedacht aan een meer pragmatische benadering. Men kan bijvoorbeeld de leden van de nationale parlementen betrekken bij de werkzaamheden van belangrijke commissies van het Europees Parlement, een soort *common decision shaping*, maar geen *common decision making*, want dan ontkracht men het Europees Parlement. Men mag niet terugkeren naar het stelsel van de gecoöpteerde Europese parlementsleden, maar wij stellen een tussenformule voor waarbij nationale parlementsleden betrokken worden bij de werkzaamheden van sommige commissies van het Europees Parlement, naar analogie met wat wij hier in het Parlement hebben aanvaard, waar de Belgische Europese parlementsleden lid mogen zijn van de commissie Buitenlandse Zaken van Kamer en Senaat. Dat Belgisch voorstel is een tussenvoorstel, dat tijdens de eerstvolgende maanden en jaren misschien een haalbare kaart zal zijn.

Wij kunnen bijgevolg het belang van de aan de gang zijnde besprekingen over de politieke unie moeilijk onderschatten. Het is essentieel voor de toekomst van Europa.

Mijnheer Dierickx, u zal mij niet tegenspreken als ik nog eens wijs op het gevaar van verwatering van de Gemeenschap, nu de aandacht vooral gaat naar het uitbouwen van nieuwe relaties met de landen in Oost-Europa. Er is ook een gevaar dat de grote landen in ons Europa van de Twaalf zich geroepen achten om zich politiek te profileren, bijvoorbeeld in het kader van KVSE. De Fransen denken dat ze daar een grote historische rol te vervullen hebben en dat dit standpunt, een soort egotripperij, internationaal in het kader van de 35, zal geschieden ten koste van de geest van integratie en samenwerking in de Gemeenschap. Dit zijn zeker gevaren die wij moeten aanklagen wanneer zij reëel zouden worden. Dat is andermaal van die aard dat op de grote rol kan worden gewezen die de kleine landen kunnen spelen in wat thans op stapel staat en wat ook de inzet is van wat wij tot een goed einde moeten brengen tijdens de volgende maanden en jaren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Dierickx.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, de minister heeft een aantal zaken zeer duidelijk gepreciseerd. Toen ik gisteren naar de BBC keek had ik de indruk dat het niet over een traveller cheque, maar inderdaad over een bankbiljet ging, maar ik kan mij vergissen. In ieder geval moeten wij dit van nabij volgen.

Mijnheer de minister, ik meen dat u het met ons eens is wat de adviescomités betreft. Het is niet omdat men morgen in alle nationale parlementen adviescomités opricht, zoals er in de Belgische Kamer en Senaat bestaan, dat de Europese democratie tot stand is gekomen. Veel mensen worden op dit punt misleid. Het onderscheid dat u maakt tussen *decision shaping* en *decision making* is belangrijk en u moet daar luidop op wijzen, zodat u in Europa kan worden gehoord. Op de duur weet men niet meer wat democratie werkelijk is. Ik ben het met u eens dat we niet moeten evolueren naar een soort *Bundesrat* bovenop de Europese Raad van ministers.

Wel dringen wij er met klem op aan dat de ministers niet beslissen een Europese federale Staat op te richten zonder dat er een rol is weggelegd voor het Europees Parlement, een rechtstreeks verkozen orgaan dat in de jaren dertig ondenkbaar was en tot in 1976 een utopie bleef, maar nu bestaat.

Het standpunt van de groenen is dat Europa zich op dit cruciale moment moet uitbreiden, maar niet ten koste van de democratie. Europa moet nieuwe landen in de solidariteit betrekken. Europa moet een model zijn voor onze wereld die elke dag kleiner wordt. Als de schaarste toeneemt, worden de panieksituaties talrijker. Daarom moeten er meer solidariteit en meer rechtsorde komen. Wij zouden graag hebben dat naar aanleiding van bijeenkomsten van ministers in de pers geen berichten over nationale kleingeestigheid verschijnen. Wij zouden willen dat er woorden worden gesproken waarvan een groot elan uitgaat. Degenen naar wie in Europa met zijn 325 miljoen inwoners nog wordt geluisterd moeten van de gelegenheid gebruik maken. Parlementsleden van kleine landen kunnen dat niet.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

HOMMAGE A M. GODEFRIDI, DIRECTEUR GENERAL
DE LA QUESTURE DU SENAT

HULDE AAN DE HEER GODEFRIDI, DIRECTEUR-GENE-
RAAL VAN DE QUAESTUUR VAN DE SENAAT

M. le Président. — Mesdames, messieurs, M. Godefridi, directeur général de la questure, va nous quitter à la fin de ce mois.

Sa carrière présente un dualisme spécifiquement belge: après des études primaires en néerlandais, il accomplit ses humanités en français; ensuite, il fait une candidature en philosophie et lettres à l'Institut Saint-Louis, mais conquiert son diplôme de docteur en droit à l'Université libre de Bruxelles. Sur le plan

professionnel, il reste, durant cinq années, au service de la Chambre de commerce de Bruxelles pour entrer au Sénat, en 1954, en qualité d'attaché au service d'études. Il s'y fait rapidement remarquer en promouvant le développement des tables et de la documentation.

Maar de quaestuur roept hem: elf jaar lang verdiept hij zich in de geheimen van de personeelsdienst. Na een terugkeer van enkele jaren in de studie- en documentatiedienst, waarvan hij directeur wordt, komt hij uiteindelijk in 1983 naar de quaestuur terug als directeur-generaal.

In deze topfunctie komen twee van zijn belangrijkste karaktertrekken in het volle licht te staan: zijn correct optreden en zijn humaan streven. In budgettair moeilijke tijden wordt hij de rechterarm van het College van quaestoren, en het optreden van de ambtenaar die zijn opdrachten strikt uitvoert en de eerbied afdwingt van hen die de problemen kennen, gaat steeds met grote menselijkheid gepaard. Hij is namelijk een diep rechtschapen man.

D'autre part, esprit vif, ouvert et polyvalent, il guide les premiers pas de trois assemblées nouvelles qui l'ont sollicité à cette fin, trois assemblées très différentes et qui connurent des destinées très divergentes: le Sénat du Zaïre, le Conseil culturel de la Communauté culturelle française de Belgique et le Conseil bruxellois première mouture: dans ce dernier cas, ses dons de polyglotte lui sont de grande utilité.

Enfin, il y a quelques mois, alors qu'il lui suffisait de gagner en toute quiétude la retraite, il se met à redoubler d'activité, supervisant, entre autres, la toute récente Conférence des présidents des assemblées parlementaires européennes, dont chacun a pu apprécier l'heureux déroulement.

Je m'en voudrais de commettre un truisme en lui souhaitant que sa retraite soit paisible: en effet, il sait maîtriser le temps. En revanche, je tiens à dire à cet homme de qualité: «Merci, monsieur Godefridi». (*Vifs applaudissements sur tous les bancs.*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor de week van maandag 2 juli 1990 volgende agenda voor:

Maandag, 2 juli 1990, 's namiddags te 14 uur 30, 's avonds te 19 uur; dinsdag, 3 juli 1990, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 14 uur 30, 's avonds te 19 uur; woensdag, 4 juli 1990, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 15 uur, 's avonds te 19 uur:

1. Ontwerp van wet tot afschaffing van de besluitwet van 26 mei 1944 betreffende de bevoegdheid en de rechtspleging inzake misdaden en wanbedrijven tegen de veiligheid van de Staat.

2. Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 81 van het Gerechtelijk Wetboek.

3. Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 42, 43 en 505 van het Strafwetboek en tot invoering van een artikel 43bis in hetzelfde wetboek.

4. Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 25 en 27 van artikel 4 — Overgangsmaatregelen — van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek in verband met het statuut van de leden van de griffies en parketten bij de hoven en rechtbanken.

5. Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers.

6. Ontwerp van wet betreffende de wedden van de titularissen van sommige openbare ambten en van de bedienaars van de crediensten.

7. Ontwerp van wet betreffende de voorlopige hechtenis.

8. Ontwerp van wet houdende eindregeling van de begrotingen van de diensten van algemeen bestuur van de Staat en van instellingen van openbaar nut van het jaar 1984 of voorgaande jaren.

9. Ontwerp van wet tot toekenning aan de geneesheren-specialisten van een bijkomende bonificatie inzake pensioenen.

10. Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies, met het oog op de bescherming van de beroepstitels van medici en paramedici.

11. Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen van de Duitstalige Gemeenschap.

12. Ontwerp van wet tot wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968 en van de wet van 21 juni 1985 betreffende de technische eisen waaraan elk voertuig voor vervoer te land, de onderdelen ervan, evenals het veiligheidstoebehoren moeten voldoen.

13. Aangepaste administratieve begrotingen voor het begrotingsjaar 1990.

14. Andere ontwerpen van wet waarover verslag zal zijn uitgebracht.

15. Mondelinge vragen.

16. Interpellaties.

Naamstemmingen: woensdag, te 18 uur.

Mesdames, messieurs, la commission du Travail parlementaire vous propose l'ordre du jour que voici:

Lundi, 2 juillet 1990, l'après-midi à 14 heures 30, le soir à 19 heures; mardi, 3 juillet 1990, le matin à 10 heures, l'après-midi à 14 heures 30, le soir à 19 heures; mercredi, 4 juillet 1990, le matin à 10 heures, l'après-midi à 15 heures, le soir à 19 heures:

1. Projet de loi abrogeant l'arrêté-loi du 26 mai 1944 relatif à la compétence et à la procédure en matière de crimes et délits contre la sûreté de l'Etat.

2. Projet de loi modifiant l'article 81 du Code judiciaire.

3. Projet de loi modifiant les articles 42, 43 et 505 du Code pénal et insérant un article 43bis dans ce même code.

4. Projet de loi modifiant les articles 25 et 27 de l'article 4 — Dispositions transitoires — de la loi du 10 octobre 1967 concernant le Code judiciaire en ce qui concerne le statut des membres des greffes et des parquets près les cours et tribunaux.

5. Projet de loi modifiant la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude.

6. Projet de loi relatif aux traitements des titulaires de certaines fonctions publiques et des ministres des cultes.

7. Projet de loi relatif à la détention préventive.

8. Projet de loi contenant le règlement définitif des budgets des services d'administration générale de l'Etat et d'organismes d'intérêt public pour l'année 1984 ou pour des années antérieures.

9. Projet de loi accordant aux médecins spécialistes une bonification supplémentaire en matière de pension.

10. Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'art de guérir, à l'exercice des professions qui s'y rattachent et aux commissions médicales, en vue de protéger les titres professionnels des médecins et des auxiliaires paramédicaux.

11. Projet de loi modifiant la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone.

12. Projet de loi modifiant la loi relative à la police de la circulation routière, coordonnée le 16 mars 1968 et la loi du 21 juin 1985 relative aux conditions techniques auxquelles doivent répondre tout véhicule de transport par terre, ses éléments ainsi que les accessoires de sécurité.

13. Budgets administratifs ajustés pour l'année budgétaire 1990.

14. Autres projets de loi dont le rapport sera établi.

15. Questions orales.

16. Interpellations.

Votes nominatifs: mercredi, à 18 heures.

Is de Senaat het eens met deze regeling van onze werkzaamheden?

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition d'ordre du jour? (*Assentiment.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en est ainsi décidé.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1990

Votes réservés

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1990

Aangehouden stemmingen

M. le Président. — Nous devons procéder maintenant aux votes réservés se rapportant au projet de loi ajustant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1990.

Wij moeten thans overgaan tot de aangehouden stemmingen in verband met het ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksmiddelenbegroting van het begrotingsjaar 1990.

Nous avons à nous prononcer, en premier lieu, sur les amendements déposés par M. Monfils, l'un à l'article premier, l'autre tendant à insérer un article 3bis (nouveau).

Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur ces deux amendements.

Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze twee amendementen. (*Instemming.*)

Le vote commence.

De stemming begint.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

137 membres sont présents.

137 leden zijn aanwezig.

103 votent non.

103 stemmen neen.

29 votent oui.

29 stemmen ja.

5 s'abstiennent.

5 onthouden zich.

En conséquence, les amendements ne sont pas adoptés.

Derhalve zijn de amendementen niet aangenomen.

Ont voté non:

Neen hebben gestemd:

MM. Adriaenssens, Aerts, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Bens, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Bouchat, Mme Cahay-André, MM. Capoen, Cerexhe, Claeys, Content, Cools, Mme Coorens, MM. Crucke, De Belder, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Deghilage, Dehousse, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Dufaux, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Flagothier, Garcia, G. Geens, Geraerts, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM.

Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Larcier, Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Luyten, Mahoux, Mathot, Minet, Moens, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Pinoie, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Seeuws, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Swinnen, Taminiaux, Tant, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Valkeniers, Vandeckerckhove, Mme Van den Bogaert-Ceulemans, MM. Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompuy, Weyts, Wintgens et Swaelen.

Ont voté oui :

Ja hebben gestemd :

MM. Anthuenis, Barzin, Bock, Bosmans, Clerdent, Declerck, de Clippele, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Desmedt, Dierickx, Duquesne, Glibert, Hasquin, Hatry, Henrion, Houssa, Mme Mayence-Goossens, M. Monfils, Mme Nélis, MM. Noerens, Peetermans, Petitjean, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Van Thillo et Verreycken.

Se sont abstenus :

Onthouden hebben zich :

Mme Aelvoet, MM. Decléty, Gryp, Mme Harnie et M. Pedé.

M. le Président. — Les membres qui se sont abstenus sont priés de faire connaître les motifs de leur abstention.

Ik verzoek de leden die zich hebben onthouden, de reden van hun onthouding mede te delen.

M. Decléty. — J'ai pairé avec M. Henneuse, monsieur le Président.

De heer Pedé. — Ik ben met de heer Verhaegen afgesproken, mijnheer de Voorzitter.

M. le Président. — Puis-je considérer que les articles du tableau (*Doc. n° 5/1- 1169/1- session 89/90 de la Chambre des représentants*) ainsi que l'article premier du projet de loi sont adoptés ?

Mag ik aannemen dat de artikelen van de tabel (*Doc. nr. 5/1- 1169/1- zitting 89/90 van de Kamer van volksvertegenwoordigers*) alsmede artikel 1 van het ontwerp van wet zijn aangenomen ? (*Instemming.*)

Il en est donc ainsi.

Dan is hiertoe besloten.

Les autres articles du projet de loi ayant déjà été adoptés, le vote sur l'ensemble du projet de loi interviendra dans un instant.

De andere artikelen van het ontwerp van wet werden reeds vroeger aangenomen. We stemmen straks over het ontwerp van wet in zijn geheel.

COMMUNICATION DU GOUVERNEMENT

Vote sur la motion pure et simple

MEDEDELING VAN DE REGERING

Stemming over de eenvoudige motie

M. le Président. — Mesdames, messieurs, deux motions ont été déposées en conclusion de la communication du gouvernement.

Dames en heren, tot besluit van de regeringsmededeling werden twee moties ingediend.

L'une, pure et simple, par MM. Gijs, Lallemand, Seeuws, Wintgens et Van Hooland, est ainsi rédigée :

« Le Sénat,

Ayant entendu la communication du Premier ministre sur les mesures gouvernementales en matière de l'ordre, de sécurité des citoyens et de répression des délits,

Et après avoir entendu le débat qui l'a suivie,

Passe à l'ordre du jour. »

« De Senaat,

Gehoord de mededeling van de Eerste minister over de regeringsmaatregelen inzake ordehandhaving, veiligheid van de burgers en beteugeling van de misdrijven,

En gehoord het daaropvolgend debat,

Gaat over tot de orde van de dag. »

L'autre, par Mme Delruelle, MM. Hatry et Desmedt, est ainsi rédigée :

« Le Sénat,

Ayant entendu la communication du gouvernement sur les problèmes de sécurité,

Ne considère pas le programme proposé comme satisfaisant et ne peut marquer sa confiance au gouvernement. »

« De Senaat,

Gehoord de mededeling van de regering over de veiligheidsproblemen,

Acht het voorgestelde programma onvoldoende en kan de regering zijn vertrouwen niet schenken. »

Conformément à notre règlement, nous votons sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Overeenkomstig ons reglement stemmen wij over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

136 membres sont présents.

136 leden zijn aanwezig.

104 votent oui.

104 stemmen ja.

30 votent non.

30 stemmen neen.

2 s'abstiennent.

2 onthouden zich.

En conséquence, la motion pure et simple est adoptée.

Derhalve is de eenvoudige motie aangenomen.

Ont voté oui :

Ja hebben gestemd :

MM. Adriaenssens, Aerts, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Bens, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Bouchat, Mme Cahay-André, MM. Capoen, Cerexhe, Claeys, Content, Cools, Cooreman, Mme Coorens, MM. Crucke, De Belder, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Deghilage, Dehousse, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Dufaux, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Flagothier, Garcia, G. Geens, Geeraerts, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Larcier, Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Luyten, Mahoux, Marchal, Mathot, Minet, Moens, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Pinoie, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Seeuws, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Swinnen, Taminiaux, Tant, Tous-

saint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Valkeniers, Vandekerckhove, Mme Van den Bogaert-Ceulemans, MM. Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompuy, Weyts, Wintgens et Swaelen.

Ont voté non :

Neen gestemd hebben :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Barzin, Bock, Bosmans, Clerdent, Declerck, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Desmedt, Dierickx, Duquesne, Glibert, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Hatry, Henrion, Houssa, Monfils, Mme Nélis, MM. Noerens, Peetermans, Petitjean, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Van Thillo et Verreycken.

Se sont abstenus :

Onthouden hebben zich :

MM. Decléry et Pede.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VAN HET BEGROTINGSJAAR 1990

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VAN HET BEGROTINGSJAAR 1990

Stemming

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1990

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1990

Vote

De Voorzitter. — Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze ontwerpen van wet in hun geheel.

Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi. (*Assentiment.*)

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

139 leden zijn aanwezig.

139 membres sont présents.

105 stemmen ja.

105 votent oui.

32 stemmen neen.

32 votent non.

2 onthouden zich.

2 s'abstiennent.

Derhalve zijn de ontwerpen van wet aangenomen.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Zij zullen aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Ils seront soumis à la sanction royale.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Adriaenssens, Aerts, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Bens, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Bouchat, Mme Cahay-André, MM. Capoen, Cerexhe, Claeys, Content, Cools, Cooreman, Mme Coorens, MM. Crucke, De Belder, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Deghilage, Dehousse, De

Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Dufaux, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Flagothier, Garcia, G. Geens, Geeraerts, Gevenois, Ghesquièrre, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Larcier, Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Luyten, Mahoux, Marchal, Mathot, Minet, Moens, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Péciaux, Peeters, Pinoie, Poulain, Poulet, Prièls, Schellens, Seeuws, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Swinnen, Taminiaux, Tant, Tousseint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Valkeniers, Vandekerckhove, Mme Van den Bogaert-Ceulemans, MM. Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompuy, Weyts, Wintgens et Swaelen.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Barzin, Bock, Bosmans, Clerdent, Declerck, de Clippele, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Desmedt, Dierickx, Duquesne, Glibert, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Hatry, Henrion, Houssa, Mme Mayence-Goossens, M. Monfils, Mme Nélis, MM. Noerens, Peetermans, Petitjean, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Van Thillo et Verreycken.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

M. le Président. — Mesdames, messieurs, j'ai déjà abordé au cours de notre séance d'hier l'éventualité d'une prorogation temporaire du mandat de la Commission parlementaire mixte pour la réforme des institutions.

Après le vote positif intervenu hier à la Chambre des représentants, je confirme cette proposition.

Dans mon esprit, la mission de la commission pouvait se limiter à deux points, à savoir le droit international des traités et la force obligatoire de la norme européenne ainsi que la réforme des institutions parlementaires, c'est-à-dire l'élection directe des conseils et le problème des circonscriptions électorales.

De gemengde commissie zal twee punten op de agenda hebben: het internationaal verdragsrecht en de afdwingbaarheid van de Europese normen en de hervorming van de parlementaire instellingen.

Toutefois, il est entendu que la commission reste maîtresse de son ordre du jour, mais ses travaux devront se terminer avant le début des vacances parlementaires.

Het voorstel van agenda is uitgewerkt door Kamervoorzitter Nothomb en mijzelf. De commissie beslist natuurlijk uiteindelijk zelf over de agenda. De werkzaamheden van de commissie moeten wel voor de aanvang van het parlementair reces beëindigd worden.

La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, je voudrais m'exprimer au nom des groupes PRL et PVV qui estiment ne pas pouvoir accepter la proposition qui nous est faite de proroger les travaux de la commission mixte.

Les groupes PRL et PVV ont participé activement et loyalement aux travaux de cette commission. Les rapports rédigés à l'issue de ces travaux constituent des documents préparatoires utiles et intéressants.

Des dissensions et des divergences sont apparues, plus particulièrement au sein de la majorité, au cours des discussions qui ont eu lieu pendant les travaux de cette commission.

Nous estimons qu'à son tour, le gouvernement doit, à présent, prendre ses responsabilités.

De fracties van de PRL en de PVV zullen dus tegen het voorstel stemmen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Wij stemmen nu over het voorstel tot verlenging van het mandaat van de Gemengde Parlementaire Commissie voor de hervorming van de instellingen.

Nous passons au vote sur la proposition de prolonger le mandat de la Commission parlementaire mixte pour la réforme des institutions.

— Dit voorstel, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

Cette proposition, mise aux voix par assis et levé, est adoptée.

INTERPELLATION DE M. HASQUIN AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «L'ATTITUDE DE LA BELGIQUE A L'EGARD DE LA ROUMANIE»

INTERPELLATIE VAN DE HEER HASQUIN TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE HOUDING VAN BELGIE TEN OPZICHTE VAN ROEMENIE»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Hasquin au ministre des Affaires étrangères sur «l'attitude de la Belgique à l'égard de la Roumanie».

La parole est à l'interpellateur.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, je me rappelle avec émotion que, voici un mois très exactement, dans la nuit du dimanche au lundi 21 mai, je me suis rendu, en compagnie de certains collègues sénateurs, dont MM. De Cooman et Henneuse, dans divers bureaux de vote de Bucarest.

Entre minuit et une heure du matin, les instituts de sondage allemands ont annoncé le triomphe de M. Iliescu et celui du Front de salut national. A ce moment-là, j'ai assisté à des scènes déchirantes : des observateurs du Parti national paysan et du Parti national libéral, assesseurs dans les bureaux de vote, s'écroulaient en pleurs et étaient atterrés. L'effondrement était général car ils appréhendaient l'avenir.

A l'occasion de cette campagne électorale, la première organisée depuis cinquante ans, ils avaient osé prendre certains risques ; ils avaient librement défendu certaines idées. Ils s'étaient donc démasqués dans un pays où, jusque-là, la terreur avait bien souvent régné et dans lequel, auparavant, il n'était pas bon d'exprimer clairement sa pensée.

Fallait-il imaginer, à la réception des résultats, qu'il y avait eu manipulation, fraude, comme cela fut tant de fois le cas les années précédentes ? A vrai dire, les observateurs internationaux dont j'étais, qui avaient eu l'occasion de se rendre à deux cents kilomètres de Bucarest, dans un certain nombre de villages des Carpates, n'avaient pas eu le sentiment qu'il y avait eu, à cette occasion, des irrégularités majeures.

En fait, à la réflexion, en analysant la situation politique et sociologique de la Roumanie, il n'était pas tellement anormal que le score que vous connaissez ait été celui-là. Il ne fallait pas nécessairement qu'il y ait eu fraude pour que les gens qui détenaient le pouvoir depuis quelques mois aient connu un tel succès.

Je crois, en effet, que cinq éléments expliquent ce résultat électoral.

Premièrement, je rappelle que, dès le 22 décembre, date à laquelle on annonça la chute de M. Ceaucescu, une personnalité est immédiatement apparue à la télévision, a monopolisé le petit écran, ce jour-là et les autres jours : il s'agit de M. Iliescu. Donc, tout naturellement, pour une population privée d'informations depuis des dizaines d'années, à l'évidence, il apparaissait comme le sauveur, comme celui qui avait participé activement à la liquidation du dictateur. Il en a tiré naturellement un bénéfice populaire.

Deuxièmement, il faut se souvenir — on ne l'a peut-être pas suffisamment fait remarquer dans nos pays — que le gouvernement provisoire mis en place a pris toute une série de mesures qui ne pouvaient que lui attirer les sympathies de la population.

Lesquelles ? Il a réduit la semaine de travail de six à cinq jours et la durée du service militaire de seize à douze mois. Il a permis aux Roumains de se chauffer en plein hiver, un peu comme ils le désiraient, alors que, vous ne le savez peut-être pas — la température peut descendre, dans certaines régions, jusqu'à moins vingt ou moins vingt-cinq degrés —, auparavant, la température, dans les maisons, ne pouvait pas dépasser dix degrés !

L'électricité ne fonctionnait que deux ou trois heures par jour : à cela aussi, il a été mis fin. On ne pouvait pas utiliser d'eau chaude le lundi, situation à laquelle le gouvernement provisoire a également mis un terme.

Ces éléments doivent être présents à l'esprit si l'on veut comprendre un certain nombre de réactions populaires qui se sont manifestées à l'occasion des élections.

Mais il en est d'autres qu'il faut également prendre en considération.

Je rappelle que les deux autres candidats à la présidence, opposés à M. Iliescu, MM. Ratiu et Campaneu, étaient respectivement en exil depuis quarante et vingt ans. Ils étaient donc parfaitement inconnus dans le pays. Je dirai même plus — et ceci doit nous rappeler un certain nombre de souvenirs —, il apparaissait des interviews que nous avons pu réaliser, comme d'autres collègues de la Chambre d'ailleurs, par l'intermédiaire d'interprètes, à la sortie d'un certain nombre de bureaux de vote, que la population préférerait, tout compte fait, ceux qui étaient restés et avaient souffert avec elle — c'est peut-être aller un peu loin, surtout en parlant d'Iliescu — et ils bénéficieraient, en tout cas, d'un capital de sympathie par rapport à ceux qui étaient considérés, en quelque sorte, comme des lâcheurs, parce qu'ils avaient quitté le pays, réaction quelque peu légitime, peut-être ?

Je vous rappelle — certains souvenirs ne sont pas toujours agréables pour la fibre nationaliste — qu'en 1942, début 1943, une partie importante de la population avait tendance à considérer les Londoniens comme des « lâcheurs » — permettez-moi ce terme un peu vulgaire, mais qui reflète bien l'opinion générale —, des « planqués », par rapport à ceux qui avaient décidé de rester dans le pays.

Il existe de bons ouvrages en la matière, dont l'un est dû à la plume d'un ancien président de cette assemblée, M. Paul Struyé, qui a parfaitement étudié l'opinion publique belge pendant la dernière guerre.

Des réactions analogues ont indubitablement vu le jour, en Roumanie.

Quatrième élément à prendre en considération : à l'évidence, dans un pays où la censure avait existé et où les moyens d'expression étaient nuls, M. De Cooman et moi-même avons pu nous rendre compte que l'imprimerie centrale de Roumanie, bien qu'ayant une superficie égale à deux fois notre Palais de Justice, imprimait tout ce qu'il était possible de publier sous forme écrite. Il est clair que ce faisant, les partis d'opposition étaient totalement démunis, mise à part l'aide apportée par les partis démocratiques occidentaux — le PSC-CVP et le PRL-PVV par exemple, en Belgique — sous forme de papier, de photocopieuses, etc.

A l'évidence, ces partis étaient complètement démunis de moyens et un fait nous a tous frappés : une fois sortis de Bucarest, il était malaisé de se rendre compte que l'on était en pleine campagne électorale car il n'y avait nulle part trace d'un papier ou d'une affiche pour nous y faire penser.

Dernière remarque qui est, en quelque sorte, la conséquence de cinquante ans d'un tel régime : un analphabétisme politique très répandu dans un pays nullement préparé à la démocratie et dont les habitants n'ont finalement qu'une vague idée de ce que peuvent être le pluralisme, le débat d'idées, la contestation, la confrontation d'opinions, toutes choses auxquelles ils ne sont pas accoutumés et que, par conséquent, ils craignent. Nous avons été quelques-uns à poser ce diagnostic, guère réjouissant, vous en conviendrez.

Par ailleurs, vous savez comme moi, que bien avant les élections déjà, des appels à la vigilance se sont fait entendre. Les

élections n'ont, en réalité, pas été véritablement gagnées le jour même, mais bien au cours des trois mois précédents, en raison des mesures et du climat que je viens d'évoquer. La vigilance, disais-je, s'imposait et notre attention avait été attirée sur le fait que, vers le mois de février, à la suite d'un certain nombre d'indiscrétions, il était apparu que ce Front de salut national, surgi soudainement de l'ombre, en décembre, avait sans doute une existence plus longue qu'on ne l'avait imaginé.

En effet, certains organes de presse occidentale avaient révélé qu'il était très vraisemblable que ce mouvement était déjà né au mois d'août, ce qui faisait évidemment réfléchir sur la portée du coup d'Etat, sur ses sources et ses ramifications.

A vrai dire, cette vigilance s'imposait. En effet, qu'avons-nous constaté depuis le 21 mai? Des brutalités policières, la répression, extraordinairement violente, des manifestations, parfois un carnage — vous n'ignorez pas que plusieurs victimes sont à déplorer —, la mise à sac du siège de partis d'opposition, le retour à la langue de bois dans le chef d'un certain nombre de responsables politiques, à commencer par ce jeune Premier ministre fringant, que nos amis français avaient un peu vite monté en épingle, au travers de leur mass media.

Comment, au vu de ce qui s'est passé ces derniers jours, ne pas se rappeler le contexte surprenant de l'exécution du dictateur? Comment ne pas se rappeler les mises en scène macabres de Timisoara, qui ont abusé des centaines de millions de téléspectateurs? Comment ne pas se rappeler d'autres mensonges? Comment ne pas se rappeler le refus de dialoguer avec l'opposition, refus maintenu jusqu'aux derniers jours précédant les élections? Comment, enfin, ne pas se rappeler le retour au premier plan, sous une forme ou sous une autre, d'un certain nombre de dignitaires de l'ancien régime?

M. Erdman, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

La situation roumaine est donc inquiétante et nous pouvons légitimement avoir, aujourd'hui, le sentiment qu'entre le 22 décembre et le 20 mai, ce pays a connu une période de transition, mais que la page est déjà tournée et qu'il se dirige vers ce retour en arrière qu'appréhendaient ceux qui, avec beaucoup de courage et sans doute une bonne part de naïveté, s'étaient lancés dans la polémique politique et dans le combat électoral, au nom de quelques partis d'opposition.

Nous sommes en droit, monsieur le ministre, de nous interroger sur l'attitude adoptée par la Belgique, au vu de ces événements. Certes, nous savons que la Communauté économique européenne a décidé de postposer — jusqu'à quand? — la signature de certains traités.

Cependant, nous ne pouvons nous empêcher — c'est surtout à ce point que je voulais en venir — d'être étonnés par ce que je serais tenté d'appeler la «timidité» de notre pays.

Il existe, bien entendu, une action menée par les Douze, mais j'estime qu'une action bilatérale de la Belgique devrait être envisagée. En ce qui me concerne, j'aimerais connaître les démarches entreprises, ce que notre pays compte faire et ce qu'il préconise en matière de coopération. M. le ministre des Affaires étrangères s'est, ces dernières semaines, manifesté avec beaucoup de vigueur en ce qui concerne les incidents tragiques qu'a connus le Zaïre. Il a peut-être même parfois osé aller au-delà de ce que commandent les normes de la diplomatie traditionnelle.

Pour ce qui est de la Roumanie, je constate que le silence semble être d'or et je le regrette.

Je suis vraiment peiné, monsieur le ministre, parce que je ne peux m'empêcher de penser à ceux-là mêmes qu'avec M. De Cooman et quelques autres nous avons essayé de rasséréner, de consoler, d'encourager dans leur combat, dans cette nuit du 20 au 21 mai, qui a vu s'écrouler une bonne partie de leurs espoirs. Je leur ai dit, et je n'ai pas été le seul, que nous serions derrière eux, qu'ils ne devaient plus craindre la lâcheté, la *Realpolitik* qui avait souvent caractérisé l'attitude des Etats d'Europe occidentale à l'égard de la Roumanie. Je voudrais être sûr, monsieur le ministre des Affaires étrangères, que ce ne furent point là de vaines promesses et que nous n'allons pas en

revenir à nos démons traditionnels de la passivité, j'allais dire de la lâcheté. Mais il est vrai que les événements intervenus, ces dernières semaines, en Lituanie ne constituent pas un encouragement. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Cooman.

De heer De Cooman. — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij helemaal aan bij de interpellatie van de heer Hasquin. Vandaag betreur ik echter nog meer dan zes maanden geleden dat onze verklaringen in de wind worden geslagen. We vinden geen gehoor in de media, noch bij de regeringen.

Bij deze gelegenheid wil ik herinneren aan de resolutie van dit Parlement van 26 maart 1989 goedgekeurd op 1 juni 1989 en aan mijn eigen uiteenzetting tijdens de bespreking van de aanpassing van de begroting voor Buitenlandse Zaken 1989. Ik zei toen: «Ik vrees dat de situatie erger wordt dan vroeger en de machtsstrijd tussen de leiders en de verdrukten wel eens aanleiding zou kunnen geven tot een revolutie.»

De beelden van het barbaars optreden op 14 en 15 juni jongstleden die we op televisie te zien kregen, tonen aan dat men in Roemenië inderdaad naar een revolutie gaat. En ook mijn informanten hebben mij dit telefonisch bevestigd. Het ergste is echter dat we misleid worden door de nieuwe dictator die weinig verschilt met de vorige. Het getuigenis van de zoon van Ceausescu tijdens zijn verhoor illustreert dit overigens.

De heer Pataer. — Is de zoon van Ceausescu volgens u een betrouwbare getuige?

De heer De Cooman. — Mijnheer Pataer, u moet zelf eens naar ginder gaan om u van de toestand te vergewissen. Volgens mijn informanten — van wie ik de naam natuurlijk niet kan geven, anders zouden ze onmiddellijk worden aangehouden — waren de mijnwerkers die op 14 en 15 juni naar Boekarest gestuurd werden in feite soldaten in mijnwerkerskledij. En hun nieuwe leiders zijn niet anders dan oudgedienden van de Securitate.

Samen met de heren Hasquin en Henneuse heb ik kunnen vaststellen hoe de verkiezing is verlopen. De jonge studentenleider Muntiano is van zijn ziekbed weggehaald en opgesloten in de gevangenis, hoewel hij ernstig ziek was.

Mijnheer de minister, ik heb een humane vraag. Waarom sturen wij niet onmiddellijk, beter vandaag nog dan morgen, onze ambassadeur of iemand anders naar Roemenië om na te gaan hoe de opgesloten opposanten worden behandeld? Wat zal de reactie zijn van de publieke opinie wanneer morgen of overmorgen bekend wordt dat zij zijn overleden aan de gevolgen van de mishandelingen waarvan zij het slachtoffer waren op 14 of 15 juni, of nadien?

De heer Hasquin heeft zeer duidelijk gezegd dat wij bij ons bezoek ter plaatse reeds het gevoel hadden dat de kiesverrichtingen waren gemanipuleerd. Ik heb zelf tijdens een interview gezegd dat de democratie daar voor 15 pct. heeft gewonnen, maar dat de vroegere situatie voor 85 pct. is gebleven. Men vermoedt dat het eerste percentage veel hoger ligt, maar men heeft geen tastbare bewijzen om aan te tonen dat de verkiezingen inderdaad waren gemanipuleerd.

Mijnheer de minister, de heer Hasquin is zeer volledig geweest en ik ben het volkomen met hem eens. Ik dring er met hem op aan toelating te geven om ter plaatse te kunnen vaststellen in welke toestand de gevangenen zich bevinden. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Adriaenssens.

De heer Adriaenssens. — Mijnheer de Voorzitter, afgevaardigd door de Raad van Europa, was ik op 20 mei ook in Boekarest om als observator de verkiezingen te volgen. Ik was er al vóór de verkiezingen en daarna ben ik nog zes dagen ter plaatse gebleven. Ook de voorzitter van de CVP, de heer Van Rompuy, en de heer Noerens, als afgevaardigde van de Raad van Europa, hebben de verkiezingen bijgewoond. Wij hebben daar gesprekken gevoerd zowel met Ratiu als met de voorzitter van de

liberale partij. Wij hebben de voorzitter van de liberale partij gezegd dat wij ervan op de hoogte waren dat de media door Iliescu werden gebruikt om de bevolking te beïnvloeden.

Buiten het Front waren er nog 83 andere partijen wat uiteraard een verdeeldheid van de oppositie met zich bracht waardoor de uitslag voor de belangrijkste oppositiepartijen in grote mate werd afgezwakt. De hamvraag aan de heer Capnescu was de volgende: « Gaat u de uitslag van de verkiezingen aanvaarden en instemmen met een wettelijk verkozen parlement? » Hij heeft daarop duidelijk bevestigend geantwoord. Hij verklaarde dat hij er zich van bewust was dat ze in dat parlement slechts in geringe mate zouden vertegenwoordigd zijn maar dat hij dan als rechtstreeks verkozenen ten minste het recht zou hebben zijn mening in het parlement te uiten. Ik ben dus iets genuanceerder dan de vorige spreker in verband met de situatie in Roemenië. Het is onbetwistbaar dat de heer Iliescu en het Front te ver zijn gegaan in hun verklaringen, waarin zij stelden dat zij een voorbeeld wensten te nemen aan het sociaal-democratische Zweden en dat zij dit model ook in Roemenië willen verwezenlijken.

Men verwijt de Eerste minister dat hij bevriend was met Rocard en Gonzales. Hij heeft dat ook toegegeven. Dat is waarschijnlijk de reden waarom sommigen toch met een beetje vijandigheid kijken naar degenen die vandaag door het parlement verkozen zijn.

De heer Luyten. — Dat zijn allemaal drogredenen. Hitler was ook verkozen en het was maar een klein groepje democraten dat ook na de Kristalnacht wilde blijven reageren. En dan onder Ceausescu, ondanks het voorbehoud hier, gingen verantwoordelijken naar Roemenië. Zij hebben er gelogeed in de villa's van Ceausescu, ook leden van dit Parlement hier. (*Applaus op sommige banken.*)

De heer Adriaensens. — Mijn beste collega, ik weet niet waarom u zich nu al opwindt. U weet toch niet in welke richting mijn betoog zal gaan. Ik wil u vragen om mij niet te onderbreken. Ook dat is democratie. Als u zich in het debat wilt mengen, zal de Voorzitter u graag het woord verlenen. Ik wens er bovendien op te wijzen dat de leider van de liberale partij in mijn aanwezigheid en in die van de heer Noerens precies datzelfde gezegd heeft. Vandaag is er in Roemenië een verkozen regering. Zij heeft maatregelen genomen om het plein te ontruimen. Ik geef hierbij iedereen de raad om in het dagblad *Het Volk* — toch een onverdachte bron — de persverslagen te lezen. De moeilijkheden zijn niet begonnen met de mijnwerkers. Ik hoor hier voor het eerst dat dit soldaten waren; de heer De Cooman heeft blijkbaar andere persbronnen.

De heer Luyten. — ... toen de Securitate-agenten zich als betogers verkleedden!

De heer Adriaensens. — Dat laat ik in het midden.

Wat is nu de bedoeling van mijn betoog? De situatie in Roemenië is te complex dan dat ze hier in enkele minuten in al haar facetten kan worden behandeld. Wij moeten echter goed weten wat wij willen. Men beweert dat men in Roemenië een nieuwe communistische dictatuur in het leven wil roepen. Indien dat inderdaad de bedoeling zou zijn van de huidige regering, dan mogen wij over enkele maanden een nieuwe revolutie verwachten in Roemenië. Deze zal echter enkel kunnen lukken indien de Russische troepen Roemenië binnenvallen om de communistische macht te steunen. Iliescu en de Eerste minister van Roemenië hebben verklaard dat zij in geen geval een nieuwe communistische dictatuur wensen. Zij zijn er zich ook van bewust dat zij, als armste land van Oost-Europa, alleen vooruit kunnen komen met de hulp van West-Europa en van de Verenigde Staten. Roemenië wil dus een democratisch systeem invoeren. Dit zal ongetwijfeld gebeuren met vallen en opstaan.

De heer Luyten. — En met neerslaan!

De heer Adriaensens. — Ik sluit mij aan bij wat de twee vorige sprekers in dit verband hebben gezegd. Roemenië heeft gedurende 45 jaar een dictatuur gekend. Het heeft geen enkele

ervaring op het gebied van democratie en zal het ongetwijfeld moeilijk hebben. De haat tegen de Hongaren zal wellicht nog enkele jaren aanslepen en ook de houding ten opzichte van de twee miljoen zigeuners die in Roemenië leven, zal niet van vandaag op morgen veranderen. Indien er zich ongeregeldeheden voordoen, moeten wij beslist protesteren, maar wij mogen de historische evolutie toch ook niet uit het oog verliezen. Ik verwijs in dit verband naar een artikel over de jongste moeilijkheden in *Het Volk*, een voor een socialist toch wel neutrale bron.

Onze houding kan tweërlei zijn. Wanneer een zoon in zijn jeugd op het slechte pad geraakt, kunnen wij met oorvegen trachten hem opnieuw in goede banen te leiden maar wij kunnen ook door met hem te praten, hem helpen, het goede voorbeeld geven. Het is deze laatste houding die de Belgische regering ten opzichte van Roemenië moet aannemen.

Ik beweer niet dat wij geen kritiek mogen uiten op de feiten die zich hebben voorgedaan en die ik, zoals iedereen hier aanwezig, ten zeerste betreurt. Niemand moet mij lessen geven in democratie. Ook in de Belgische geschiedenis zijn dingen gebeurd die niet door de beugel konden, al hadden wij wel ervaring op het gebied van de democratie. Ik denk hier onder meer aan feiten die zich voordeden naar aanleiding van grote stakingen.

Ik heb zeer veel contact met de plaatselijke bevolking in Roemenië. Aangezien mijn echtgenote vloeiend Roemeens spreekt, kom ik zeer gemakkelijk in contact met de gewone man in de dorpen. De Roemenen willen dat de regering de goede weg opgaat. Zij hebben vertrouwen in hun regering en zij hebben hoop voor de toekomst. Wij mogen dat vertrouwen niet beschamen.

De heer Swaelen treedt opnieuw als voorzitter op

Tenslotte wil ik nog opmerken dat Iliescu 20 pct. meer stemmen haalde dan zijn partij. 20 pct. van de Roemeense bevolking die niet voor de partij van Iliescu heeft gestemd, verkoos toch Iliescu als leider. De Roemenen verkozen Iliescu boven de multimiljardair en leider van de boerenpartij die sedert 45 jaar niet meer in Roemenië verblijft en de andere kandidaat die 17 jaar in Parijs heeft geleefd en dus ook van de bevolking was vervreemd. Deze twee kandidaten hadden met hun leeftijd van respectievelijk 76 en 73 jaar blijkbaar niet voldoende impact op de kiezers, waarbij wij ook niet mogen vergeten dat de revolutie is uitgegaan van de jongeren.

Iliescu heeft het voordeel gehad van de vier maanden verbeterde toestand, dat lijkt geen twijfel.

Mijn besluit is dat wij alleszins aan de kaak moeten stellen wat verkeerd is. Wij moeten echter beginnen bij het begin. Het in brand steken van de televisietoren in Boekarest is niet gebeurd door de mijnwerkers, want die waren er nog niet. Wij moeten de feiten, al de feiten, die overtredingen zijn van de beslissingen, bekritisseren. Hierop wilde ik vooral wijzen. Voor het overige hoop ik dat de gebeurtenissen met de nodige belangstelling zullen worden gevolgd, ermee rekening houdend dat het hier gaat om een belangrijk keerpunt in de geschiedenis van een land en dat de voorlopige grondwet bepaalt dat er binnen achttien maanden verkiezingen zullen plaatshebben. Alle partijen hebben dat samen beslist.

De reden van mijn niet-voorbereide uiteenzetting van vandaag is, dat ik een andere klok wilde luiden. Ik wilde op die manier ook de minister van Buitenlandse Zaken vragen om, zoals het hoort, alle feiten die in strijd zijn met de rechten van de mens aan de kaak te stellen. Tegelijkertijd wil ik hem erop wijzen dat, zelfs indien niet alles helemaal correct verloopt, wij toch niet, door een te scherpe houding, een slecht figuur mogen slaan ten opzichte van de twaalf landen van Europa. Immers, de economische belangen mogen niet worden vergeten. Hierop wilde ik de aandacht vestigen. Voor het overige hoop ik dat men zal inzien dat ik met mijn uiteenzetting vooral het belang van de bevolking op het oog heb. Deze bevolking heeft de blik

gericht op West-Europa, het is voor haar het enige lichtpunt en de enige bron van waar zij hulp verwacht. (*Applaus.*)

De heer De Cooman. — Als ik het goed begrijp, steunt u dit regime, zoals u het vorige hebt gesteund, mijnheer Adriaenssens.

De heer Luyten. — Ik weet wie er in de villa's van Ceausescu zat.

De heer Adriaenssens. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens toch te reageren op deze persoonlijke aanval van de heer De Cooman. Alle partijen, niet alleen de socialisten, hebben contacten gehad met het regime-Ceausescu.

De heer Luyten. — Ik niet! Ik weet wie er in de villa's van Ceausescu zat.

De heer Adriaenssens. — Dat is goed mogelijk, ik weet dat ook. Er is een periode geweest in de Europese geschiedenis dat wij allemaal sympathie hadden voor Ceausescu en zijn buitenlands beleid, omdat hij zich onafhankelijk opstelde tegenover de Russen.

De heer Luyten. — Voor ons volstond dat niet.

De heer De Cooman. — Dat is twaalf jaar geleden.

De heer Adriaenssens. — Mijnheer Luyten, ik weet dat u hard kunt roepen en ik laat u het voordeel daarvan. Ik til echter zwaarder aan de persoonlijke aanval van de heer De Cooman. Ik ben in de voorbije jaren vaak in Roemenië geweest. Ik ben voorzitter van de interparlementaire groep België-Roemenië en heb als dusdanig contacten gehad met Roemenië. Mijn vrouw was zelfs voorzitter van een culturele vereniging.

De heer Luyten. — Werd dat cultureel akkoord nooit opgezegd?

De heer Adriaenssens. — Daarom hebben wij contacten gehad met Roemenië. Maar tussen dat en het regime als dusdanig goedkeuren, is er nog een verschil. Ik wil vragen aan al degenen die naar de DDR zijn gegaan, naar Hongarije, Bulgarije en Tsjecho-Slowakije, vóór de revolutie, of die niet even schuldig zijn als degenen die naar Roemenië zijn gegaan. Het Stalinistische regime goedkeuren hebben wij nooit gedaan en ik neem het niet dat men mij daarvan zou beschuldigen.

De Voorzitter. — Wij moeten de discussie hierbij laten, ik meen dat wat diende te worden gezegd, ook gezegd is. Ik denk niet dat de heer De Cooman een persoonlijke aanval heeft willen doen op de heer Adriaenssens. Er is dus geen aanleiding om er een persoonlijk incident van te maken.

De heer De Cooman. — Mijnheer de Voorzitter, het gaat niet om een persoonlijk feit, maar als de heer Adriaenssens spreekt over zijn bronnen en over dagbladen, dan moet hij die allemaal vernoemen en niet één enkel dagblad op een subjectieve manier benaderen. Vrijwel alle bladen hebben erover geschreven.

De Voorzitter. — Mijnheer Luyten, u hebt het woord. Komt u hier nu rustig uw mening zeggen in het kader van de interpellatie.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb niets tegen niemand hier, maar ik was de eerste die gereageerd heeft toen wij de dagen vóór Kerstmis een afwachtende houding aannamen en hoorden via de telex wat er in Roemenië gebeurde. Ik schrijf dit toe aan mijn temperament, dat ik nu ook even volg. Soms zijn wij zo politiek en gedragen wij ons zo binnen de gebaande schema's, dat wij geen normale reflexen meer hebben. Ik doe het op een andere manier dan de heer Hasquin, maar zijn kille,

koele bijna historisch vergelijkende analyse raakt de kern van ons algemeen zelfbedrog dat wij hier te vaak plegen.

Wij zullen de wereldgeschiedenis niet maken, maar indien er overal op zo'n koele manier analyses worden gemaakt en consequenties worden getrokken, dan zou er heel wat minder onrecht in de wereld gebeuren.

Ik zal ter ere van de socialisten twee gedichten van de vrijdenker, Willem Elsschot, aanhalen, die mijn studenten indertijd moesten uit het hoofd leren, namelijk *Vanderlubbe* en *Borms*, onder de titel *Reactie op alle onrecht*.

In *De Morgen* las ik: «Euforie: revolutie omgeslagen in verdriet.» Op het beeld van de mensen die in tranen uitbarsten toen zij dat alles meemaakten, past mijns inziens de psychologische zin: «Geschonden liefde wordt haat.» Iets dergelijks heb ik ook meegemaakt deze dagen. In mijn dorp, zoals overal, waren hulpacties te bieden voor Roemenië, op gang gekomen. Als wij het comédie-interview van Eerste minister Roman in *La Libre Belgique* gelezen hebben, moeten we zeggen: reeds gehoord, reeds gezien.

Toen indertijd de verkiezingen door Hitler, gesteund door nog een andere partij, gewonnen werden, heeft Willem Elsschot in zijn gedicht *Vanderlubbe* gezegd: «Holland vraagt nu onverdroten of u niets werd ingespoten, maar die vuige laffe moord vindt het minder ongehoord. Laat ze stikken in hun centen, in hun kaas en in hun krenten, in hun helden als daar zijn: Tromp, De Ruyter en Piet Hein.»

Dit was gericht tegen de algemene comédie die toen ook gespeeld werd. Na de Kristalnacht kregen ze nog even een schokje. Maar niemand verbrak de diplomatieke betrekkingen met Duitsland want voor de exportlanden België en Nederland brachten ze veel winst op. Elsschot was er gelukkig om te reageren zoals hij ook reageerde bij het afslachten van de oude kreupele Borms. Als ik nu dus *De Morgen* lees, dan moeten wij wel besluiten dat de Securitate nog bestaat.

De heer Adriaenssens steekt hier een belerende vinger op. Wel, het ging om een uitbloedende studentenmanifestatie. Ik heb de heer Füller van de Vlaamse actie Roemeense Adoptiedorpen zien terugkomen. Hij was nog op het plein vóór het werd ontruimd. Het was daar bijna een kermis zoals in Scherpenheuvel.

Er zijn getuigen dat de provocatie georganiseerd was. Na al wat wij hebben vernomen, twijfelt niemand er nog aan dat de Securitate-leden uiteraard niet in rook zijn opgegaan, maar nog altijd rondlopen. Ik ben niet op de hoogte van de bankrekening van de leiders van de boerenpartij of van de liberale partij. Ik weet in elk geval dat de heer Iliescu een betere getuige was van het Stalinistisch regime van Ceausescu en dat hij lange tijd de ogen heeft gesloten voor de schending van de democratie, voor het feit dat bepaalde mensen in gevangenissen en concentratiekampen zaten, voor het tekort aan persvrijheid en voor alle andere feiten die wij overal terugvinden van bij Mobutu tot bij Ceausescu.

Met onze analyses en afwegen van diplomatieke belangen staan wij altijd klaar om overal een uitleg aan te geven. De heer Hasquin is een historicus en ook ik ben dat een beetje. Misschien geldt op dit ogenblik eerder de uitspraak van Wim Jorissen, die zei: «Luyten, gij zijt geen historicus, maar een hystericus.» Soms tracht ik toch een historische hystericus te zijn.

Ik heb er opnieuw de boekjes van de georganiseerde revolutie op nageslagen. Ik herinner mij zeer goed wat er in 1948 in Praag gebeurde met de arbeidersverontwaardiging van de gewapende milities die Gottwald aan het bewind brachten. Ik heb het boek *Geschonden Volk* van de laatste vrije Poolse Eerste minister Nicolasci gelezen. Ik heb het overigens in mijn bibliotheek. Deze man moest naar Londen vluchten en wij hebben dat allemaal ondergaan. Wij hebben trouwens zelf moeten oppassen voor de vrienden van Stalin, die overal goed verspreid zaten. Zelf het ABVV heeft er last mee gehad. Ik heb niets tegen het

ABVV. Mijnheer Pataer, ik zeg u er maar meteen bij dat ik liever christenen dan Stalinisten in het socialisme heb.

Toch moeten wij uit het recente verleden lessen trekken. Daar ben ik bekommerd om. De beste krant op dit vlak is *La Libre Belgique*. Het is misschien eigenaardig mij deze krant te horen promoten. Zij heeft echter ter plaatse een correspondent die koel analyseert. Hij heeft daarvan ook de gevolgen gekend, want als mijnwerkers gecamoufleerde agenten hebben agenten afgeranseld. Zij hadden foto's bij en drongen door tot in de kamers van de studenten. Er is blijkbaar niet zo een groot verschil tussen Lubumbashi en Roemenië. Maar wij hebben voor alles een uitleg. Gelukkig is de situatie nu anders dan in 1946-1947. Toen was het Russische leger in het land en bepaalde de Stalinistische doctrine duidelijk hoe men van een halve democratie een autoritair regime maakte. Nu zijn de « Stalinisten » geïsoleerd.

Wij moeten pogen van in het begin in te gaan tegen deze schurken. Iedereen noemt de huidige Roemeense president nu een schurk, zelfs degenen die hem vroeger eerden. Zodra men een hoge post bezet, wordt men immers door iedereen geëerd, zeker als men hen uitnodigt in zijn villa. Nu wordt de president plots een schurk genoemd, maar wij hebben hem niet zo snel ontmaskerd. Sommigen schreven zelfs een lovend voorwoord in het boekje dat hij niet zelf geschreven had. Ik stel vast dat hij zijn boekje goed geleerd heeft. Het is opvallend hoezeer de terminologie van de ontruimers van het plein van de Hemelse Vrede lijkt op de terminologie van de ontruimers van het plein met de studenten in Roemenië. Zij hebben ook veroorzaakt dat er een soort opstand kwam. De speciale treinen stonden al klaar en de verdere feiten zijn bekend. Als u alle kranten naast elkaar legt, krijgt u een duidelijk beeld. Wij moeten de zaken niet in Roemenië regelen, maar hier.

Omstreeks Kerstmis stond iedereen te dringen aan de Roemeense ambassade. Ik betreurt dat wij, die vaak van de Amerikanen zeggen dat het louter « commercianten » zijn, onze ambassadeur in Roemenië de introductie van de halve schurk — ik zal voorlopig nog genadig zijn — hebben laten bijwonen. Maar ik ben misschien onvoldoende op de hoogte, hij is er allicht naartoe gegaan om zijn protest duidelijk te laten horen. Hoe is dan het Belgisch protest in Roemenië geformuleerd?

Mijnheer de minister, heeft u de Roemeense ambassadeur laten aanvoelen dat het spelletje niet opnieuw moet beginnen?

In Rome hebben reeds 200 Roemenen asiel gevraagd. Ook hier willen Roemenen politiek asiel vragen, omdat ze menen dat het in hun land slecht zal aflopen.

De evolutie in dit land kan niet worden tegengehouden door schouderklopjes te geven aan de schurken die er nu aan het bewind zijn. Men moet ze duidelijk laten aanvoelen dat ze totaal geïsoleerd zullen zijn, en dat men daartoe de nodige maatregelen zal nemen. Ze moeten voelen dat hun regime zal ineenstorten en dat ze van ons geen enkele positieve vingerknip in hun richting kunnen verwachten om hun « half schurkenregime » te ondersteunen.

De hulp moet uit de handen van die schurken worden gehouden en naar de echte democraten gaan.

Degenen die Roemenië vaak hebben bezocht, kennen de kanalen. In Polen kon de hulp aan de katholieke kerk ter plaatse worden gegeven. Dat lag ten grondslag aan de ineenstorting van het gewezen communistisch regime.

Als Westerse democraten hebben wij een belangrijke opdracht. Ik doe niet mee aan het half goedpraten van bepaalde regimes. De jongste 45 jaar heeft Europa daarvoor een veel te zware prijs betaald. België is gelukkig geografisch goed gelegen. Systematisch worden in Polen massagraven zoals in Katyn ontdekt. Dit is een land waarvan de mensen ons mee hebben bevrijd. In West-Vlaanderen en in Zeeuws-Vlaanderen hebben de Polen de inwoners vrijgevochten. Als beloning leefden zij 45 jaar onder een dictatuur.

Mijnheer de minister, wij verwachten dat u kordaat zal optreden en dat u geen halve maatregelen zal nemen. Alle partijen, ook de Volksunie, schitterden daarin gedurende 45 jaar. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, de Roemeense situatie bekommert ons. En terecht. Want de drogreden die Iliescu inriep om de Securitate-mijnwerkers naar Boekarest te roepen, die drogreden stinkt.

Iliescu wilde een fascistische staatsgreep voorkomen en liet dus studenten doodknuppelen, die twee zaken scandeerden: vrijheid en weg met het communisme.

De Iliescu-variant van het moordende communisme stinkt. Een president die lokalen van politieke tegenstrevers laat vernielen door privé-stoottroepen, ook zo'n president stinkt. En de regering die dit alles dult, is de naam regering onwaardig.

Ik zou er dan ook op willen aandringen dat onze verantwoordelijken elke niet-humanitaire hulp aan Roemenië opschorten tot alle politieke gevangenen vrij zijn. Tegelijk zou onze regering, als concrete politieke eis, de eis van de Roemeense studenten onderschrijven, namelijk de roep om nieuwe verkiezingen. Echt vrije verkiezingen ditmaal.

Deze vragen van de Belgische regering mogen in geen geval begeleid worden door ronkende verklaringen over onze eigen manier van werken. België, het land dat zelf in de chaos van de naoorlogse periode, honderden politieke tegenstrevers terechtstelde, duizenden politieke tegenstrevers in gevangnissen stopte, en inboedels van politieke tegenstanders liet kort en klein slaan door ongeregelde bendes van linkse signatuur, die nogal wat gelijkenis vertoonden met de Roemeense mijnwerkers.

De heer De Loor. — Wat hadden die « politieke tegenstrevers » daarvoor zelf gedaan?

De heer Verreycken. — Ronkende verklaringen over de weldaden van de tolerante democratie zouden echt huichelachtig klinken, wanneer ze komen van een land dat een minister van Binnenlandse Zaken handhaaft die openlijk zegde dat men politieke tegenstrevers, *in casu* mijn partij, moet bestrijden « met alle middelen », die blijft toestaan dat mijn partij op de lijst van subversieve verenigingen staat en die in een weekbladinterview verklaarde dat de analyse van Marx juist was, maar dat men de rechtvaardigen niet vindt om Marx toe te passen.

Een land dat dergelijke potentiële anti-democraten als minister handhaaft, moet zich beperken tot het stellen van vragen aan de Roemeense overheid, zonder begeleidende moraliserende commentaar.

Wij moeten dus aandringen op vrijheid voor de politieke gevangenen en op vrije verkiezingen met respect voor de rechten van de oppositie, nu en niet over achttien maanden. Ik steun het voorstel om onze ambassadeur alvast op te dragen de toestand van de gevangenen te onderzoeken en daarover verslag uit te brengen. Elke mogelijke druk moet worden uitgeoefend opdat het moordende, dat is bewezen, communisme in al zijn varianten verdwijnt.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, wij moeten ons helaas andermaal buigen over Roemenië en over de drama's die elkaar daar blijven opvolgen. De heer De Cooman citeerde daartoe nog zijn eigen profetische woorden van een jaar geleden. De grote ontgoocheling en het grote verdriet zijn in Roemenië alom aanwezig.

Vrije verkiezingen zijn uiteraard een noodzakelijke voorwaarde om te komen tot democratie, maar geen voldoende voorwaarde. Wat is trouwens juist de betekenis van vrije verkiezingen? Het volstaat niet mensen toe te laten in het stemlokaal een of ander bolletje rood of zwart te maken. De partijen moeten ook in staat zijn te ontluiken, zich politiek op te stellen en te beschikken over de elementaire instrumenten voor het voeren van politieke propaganda en het mededelen van een politieke boodschap. Die voorwaarden waren in Roemenië niet vervuld.

Dit is echter nog niet het ergste. Sommigen onder u zijn naar aanleiding van de verkiezingen ter plekke geweest. Het ergste

heeft zich voorgedaan na de val van Ceausescu en bij het tot stand komen van de nieuwe regering in Roemenië. Dat land heeft deze eeuw en ook de vorige eeuw nooit democratie gekend. Het Stalinistisch communisme of het communistisch Stalinisme, een dictatuur die gedurende vijfenveertig jaar tot in de uiterste consequentie werd toegepast, heeft natuurlijk diepe sporen nagelaten.

Onlangs was ik op bezoek in Hongarije, waar een regering aan het bewind is die men kan beschouwen als een centrum-regering. Zelfs 's avonds, tijdens de meer vertrouwelijke momenten, vertoonden de politici daar nog steeds reacties die getuigen van angst, van wantrouwen en van een gebrek aan spontaneïteit.

Na 45 jaar zit dat diep in het onderbewustzijn van die mensen. Dat is uiteraard het geval in Roemenië, met zo een achtergrond van sociale en economische ellende. Hoe is het in Godsnaam mogelijk dat daar zoveel kinderen worden geboren met aids?

Ik wil mij aansluiten bij de analyses die hier werden gemaakt. Ik neem echter helemaal niet het verwijt van de heer Hasquin dat de regering zich in deze passief zou hebben opgesteld.

Je voudrais rappeler à M. Hasquin que le 15 juin, j'ai publié une déclaration extrêmement ferme faisant état de mon indignation.

Daarin heb ik een heel betoog gehouden over de noodzaak om in Roemenië te komen tot een ware democratie. Deze verklaring werd gepubliceerd op de eerste pagina van de Nederlandse krant *De Standaard* en verscheen ook in andere kranten.

De impact van een verklaring of een persmededeling is relatief, maar ik heb in elk geval onmiddellijk gereageerd op de wijze waarop in Roemenië de oppositie werd te lijf gegaan door zogenaamde mijnwerkers, en het zou mij inderdaad niet verwonderen dat zij voor een gedeelte werden geïnfilteerd door agenten van de Securitate. Ik heb daar echter geen bewijzen van. Wij waren het eerste land van West-Europa om te reageren.

Natuurlijk heb ik gepoogd de ambassadeur van Roemenië te Brussel te ontbieden en op het matje te roepen. Er is echter momenteel geen ambassadeur van Roemenië te Brussel. De heer Couchou, de vertegenwoordiger van het vorige bewind, is teruggeroepen en is overleden. Hij werd niet vervangen. Ik heb de zaakgelastigde laten komen en hem laten ontvangen, zoals gebruikelijk is, door de directeur-generaal van de Algemene Directie van de Politiek die het standpunt van de Belgische regering te kennen heeft gegeven en die uiteraard heeft geprotesteerd.

Er zijn parlementsleden die vragen om de bilaterale hulp met Roemenië op te schorten of op te heffen. Er bestaat echter geen bilaterale hulp met Roemenië. Er bestaat geen enkel project en er bestaat evenmin samenwerking met dit land. Voor mijn part mag zelfs worden gevraagd om de commerciële betrekkingen op te heffen, want de handelsrelaties met Roemenië zijn totaal te verwaarlozen.

Wij hebben samen met de elf overige landen van de Europese Gemeenschappen drie dagen geleden in Luxemburg besloten ten eerste, om het samenwerkingsakkoord dat was uitgewerkt door de Commissie en dat klaar was om te worden ondertekend niet te laten ondertekenen. Dat heeft een verrekende politieke betekenis.

Mijnheer Hasquin, u zal toch toegeven dat het verstandiger en efficiënter is — wij moeten bescheiden en realistisch zijn — dat zulk een maatregel wordt getroffen door de Europese Gemeenschap, met zijn twaalf, dan dat België bij monde van een van zijn ministers een hoge borst opzet en begint te schreeuwen, zonder concreet gevolg. Het niet-ondertekenen van het samenwerkingsakkoord is een zeer efficiënte maatregel.

Ten tweede hebben de ministers van Buitenlandse Zaken besloten om Roemenië niet op te nemen in het PHARE-programma. Dat is ook een zware sanctie.

Ten derde hebben wij besloten — dat hebben sprekers hier gevraagd — om de zuiver humanitaire hulp te blijven verlenen, voor zover zij zeker naar de bevolking gaat. Ik neem aan dat

de opschorting daarvan niet wordt gevraagd, want dat zou volkomen onlogisch zijn.

Ten vierde heeft België, als enig land, vermits wij lid zijn van de Commissie voor de mensenrechten van de Verenigde Naties, gevraagd dat *le rapporteur spécial* van deze commissie zich naar Roemenië zou begeven, daar een onderzoek zou doen en dat wij dan op basis van zijn verslag ons standpunt zouden bevestigen of bijsturen. Ook dat is een concrete maatregel.

Onze ambassadeur zou aanwezig zijn geweest op de plechtigheid ter gelegenheid van de installatie van de president. Dat is juist. Hij was daar samen met vertegenwoordigers van de elf andere Europese landen. Dat was een gevolg van het compromis dat in Luxemburg tot stand kwam. Hij is echter niet naar de receptie gegaan. Ik geef toe dat dit protocolaire subtiliteiten lijken, maar zij hebben een symbolische betekenis.

Ik heb hier al herhaalde malen gezegd dat België, dat pleit voor een gemeenschappelijk extern beleid van de Europese Gemeenschap, zich daaraan moet houden. Wanneer de Europese Gemeenschap een gezamenlijke houding inzake Roemenië inneemt, kunnen wij geen solonummer opvoeren.

Wij maken geen uitzondering voor Roemenië politiek asiel te verlenen. Wanneer Roemenen naar België komen en verklaren dat zij in hun land zullen worden vervolgd wanneer zij terugkeren, dan vallen zij onder onze wetgeving en wordt er een onderzoek gedaan. Indien ze voldoen aan de criteria van onze wetgeving komen zij uiteraard in aanmerking voor opname in België.

Onze ambassadeur in Boekarest heeft contacten met de oppositie en met de intellectuele milieus, en stuurt mij daarover lange telexen. Ik vind de suggestie van de heer De Cooman zeer pertinent. Ik zal nagaan of onze ambassadeur ook contacten heeft met de slachtoffers en of hij soms personen gaat bezoeken die zijn opgenomen in ziekenhuizen of gevangenissen. Dat probeerden wij al onder Ceausescu, en onze ambassadeur heeft toen ook contact gehad met mevrouw Cornea. Ik zal vragen dat hij nu ook contact opneemt met degenen die lijfelijk of psychologisch de gevolgen dragen van de repressie van de regering-Iliescu.

Ik meen dat wij in deze meer hebben gedaan dan vele Europese landen en dat ons geen enkel verwijt treft.

Je m'oppose donc avec vigueur au procès d'intention que m'a intenté M. Hasquin. J'apprécie énormément sa connaissance des faits et son analyse, mais je ne partage nullement ses conclusions. J'imagine qu'il tient ce langage parce qu'il siège sur les bancs de l'opposition. Je peux le comprendre, mais la vérité a ses droits. Pour ce qui me concerne — et je le dis clairement —, il n'y a aucun hiatus dans l'attitude du gouvernement actuel entre le régime Ceausescu et le régime Iliescu, dès lors qu'il est prouvé que le comportement du nouveau régime est en totale contradiction avec le respect le plus élémentaire des droits de l'homme.

Mijnheer de Voorzitter, ik kan hier nog veel aan toevoegen, maar dat zou minder ter zake zijn.

Ik heb haast, niet om de reden die u denkt maar omdat ter gelegenheid van het staatsbezoek van de president van Burundi even voor 18 uur een bilaterale vergadering met hem begint.

Graag wil ik echter straks nog antwoorden op de interpellatie van de heer De Belder. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hasquin.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, il me paraissait essentiel — c'était d'ailleurs le sens de mon intervention — que la Belgique fasse entendre distinctement sa voix dans le concert des nations. Il est important que le gouvernement se manifeste clairement, car il est indispensable que la population soit sensibilisée à ces problèmes par ses prises de position.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DE BELDER TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE HANDEL OVER « HET PALESTIJNSE VOLK EN DE IMMIGRATIE VAN SOVJETJODEN »

INTERPELLATION DE M. DE BELDER AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES ET AU MINISTRE DU COMMERCE EXTERIEUR SUR « LE PEUPLE PALESTINIEN ET L'IMMIGRATION DE JUIFS SOVIETIQUES »

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer De Belder tot de minister van Buitenlandse Zaken en tot de minister van Buitenlandse Handel over « het Palestijnse volk en de immigratie van Sovjetjoden ».

Het woord is aan de interpellant.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, rekening houdend met de verplichtingen van de minister van Buitenlandse Zaken zal ik mijn interpellatie over de Europese Raad van Dublin « na gedane zaken » houden, dus als de minister, samen met de Eerste minister, terug is van die Europese Raad. Toch wil ik hem met het oog op de kabinetsraad van morgen, waar de Belgische positie zal worden voorbereid, vier punten ter overweging geven. De minister zal daar dan wel een en ander over te zeggen hebben morgen in de kabinetsraad.

De eerste twee punten hebben te maken met het Belgisch memorandum dat wij in het Parlement nooit hebben kunnen bespreken. Dat bevat nochtans twee onderwerpen die in Dublin aan de orde zullen komen. Een eerste punt heeft te maken met het stemrecht van Europese onderdanen bij gemeenteraadsverkiezingen.

Mijnheer de minister, had u gisteren daarover geen koude verklaringen afgelegd tegen de pers, dan zou ik dat vandaag niet over spreken. U zal ook vastgesteld hebben dat zowel de Vlaamse openbare opinie als de politieke partijen evolueren in dezelfde richting als mijn partij, ook al is het politieke debat hierover nog niet echt begonnen. U zal met deze trend rekening moeten houden, zelfs als het memorandum niet vertelt wat Vlaanderen daarover denkt.

Een tweede punt betreft de rol van de regio's die langs de intergouvernementele conferentie in het institutionele kader van de Europese Gemeenschap voortaan hun plaats moeten vinden. Dit heeft te maken met de resultaten van de bijeenkomst van de regio's die hier door voorzitter Geens een tijdje geleden werd georganiseerd. Tot daar de twee punten in verband met het memorandum.

Ik had ook nog willen wijzen op onze verwachtingen aangaande twee punten van buitenlands beleid die eveneens in Dublin op de agenda zullen staan: ten eerste, het Midden-Oosten waarvoor de verantwoordelijkheid van de Europese Gemeenschap op dit ogenblik groter is dan ooit tevoren en ten tweede, Zuid-Afrika.

Mijnheer de minister, als het hoofdstuk van de sancties tegenover China, Roemenië en Zuid-Afrika aan bod komt, stel ik voor dat u ook over sancties tegen Israël zou spreken en wel in het kader van de mensenrechten.

Tot daar de vier punten van de interpellatie die ik verder zal houden na de terugkeer van de delegatie uit Dublin.

Ik ga dan nu over tot mijn interpellatie aan de ministers van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel over het Palestijnse volk en de immigratie van Sovjetjoden. De Europese Gemeenschap heeft tot tweemaal toe zeer duidelijk de Israëlische regering aangespoord tot voorzichtigheid bij de aanpak van het probleem van de toevloed van Sovjetjoden in Israël. De Europese Gemeenschap verwacht dat Israël niet aanstuurt op een uitbreiding van nederzettingen in de bezette gebieden en dat zelfs niet zal toelaten. Het optreden van de huidige Israëlische regering beschouw ik dan ook als een kaakslag voor de Europese Gemeenschap.

Terwijl de Twaalf de Israëlische regering aansporen tot voorzichtigheid, lees ik echter in de jongste publikatie van de Belgi-

sche Dienst voor Buitenlandse Handel dat de toevloed van honderdduizenden Sovjetjoden in Israël een waar Bonanza zal betekenen voor de Belgische bouwsector. Belgische ondernemers worden aangespoord om hieruit voordeel te halen. Het artikel geeft praktische inlichtingen om van deze « gelukkige » omstandigheden gebruik te maken.

Heren ministers, er is een duidelijke tegenspraak tussen de teneur van dit artikel en de politieke lijn die ook de Belgische delegatie als lid van de Twaalf heeft aangenomen.

Ik daag u uit om vooraf te zeggen waar er in Israël uiteindelijk zal worden gebouwd. Voor wie de plaatsen recentelijk nog heeft bezocht, is het duidelijk dat de immigratie van Sovjetjoden in Israël een probleem is dat boven op het reeds bestaande probleem van de *settlers* komt. Enerzijds zijn er dus de mensenrechten die aan de Sovjetjoden worden toegekend en waardoor zij — eindelijk — kunnen emigreren en anderzijds is er de toenemende schending van de mensenrechten van het Palestijnse volk. Wij moeten daar op politiek vlak zeer voorzichtig mee omspringen en wij mogen daar zeker geen gebruik van maken om op de ene of de andere wijze economisch te gaan collaboreren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bremaeker.

De heer De Bremaeker. — Mijnheer de Voorzitter, de toestand in het Midden-Oosten, waar de heer De Belder naar verwees, is dermate gespannen dat ergere verschijnselen dan de reeds sedert meer dan twee en een half jaar durende intifada in het vooruitzicht kunnen worden gesteld.

Het vraagstuk betreffende een thuisland voor de Palestijnen duurt reeds sedert 1948. Bepaalde personen in de Gaza-strook en in bezet Jordanië — de ons bekende West-Bank — hebben nooit iets anders gekend dan een verblijf in vluchtelingenkampen.

Welke ook de houding van bepaalde Arabische Staten in het verleden is geweest, welke ook de resultaten en — hopen we — de voorlopige grenswijzigingen zijn geweest in het Midden-Oosten ingevolge de krijgskansen die misschien niet toevallig tot dusver Israël steeds gunstig zijn geweest, feit is dat de autochtone Palestijnse bevolking steeds de dupe van de geschiedenis is geweest. Feit is ook dat een burgerbevolking van ongeveer twee miljoen personen sedert jaren in de meest ongelukkige omstandigheden in vluchtelingenkampen verblijft, met een minimum aan woonruimte die een schrijnend gebrek aan comfort vertonen, en met een haast hopeloos uitzicht op een menswaardig bestaan en een verstikkend gebrek aan vrijheid. Naast deze twee miljoen verdrukten zijn er nog ongeveer vier miljoen vluchtelingen uit Palestina die in ook niet bijster gelukkige omstandigheden leven in vluchtelingenkampen buiten de invloedssfeer van Israël, namelijk in Jordanië, Syrië en Libanon.

Steeds meer wordt de wereld geconfronteerd met de drang van een volk naar een zelfstandig bestaan, naar een eigen Staat met duidelijk gedefinieerde grenzen en naar een door zijn leiders in het vooruitzicht gesteld democratisch staatsbestel.

Israël is een feit. Het bestaat sedert 1948 ingevolge een beslissing van de Verenigde Naties. Niemand denkt eraan zijn recht op bestaan te betwisten, zoals blijkt uit verscheidene resoluties van de Verenigde Naties, die wij als democratische landen respecteren.

Het joodse volk heeft tijdens de tweede wereldoorlog zeer veel geleden. Het heeft sterk moeten staan om zijn onafhankelijkheid te verdedigen binnen de grenzen van wat wij in 1948 Israël noemden.

Het Israëlische volk is anderzijds misschien wel vergeten dat er ook een Palestijns volk bestaat dat nog geen eigen Staat heeft en terecht Cisjordanië, de Gaza-strook en Oost-Jeruzalem als zijn deel onder de zon kan beschouwen.

Met het oog op het vreedzaam naast elkaar bestaan van tal van godsdiensten, zou een internationalisering van Jeruzalem in het vooruitzicht kunnen worden gesteld. Ook indien een nieuwe herverdeling van deze stad voor moeilijkheden zou zorgen, toch blijven er twee andere kernen, de Gaza-strook en de Westelijke Jordaanoever. Binnen die grenzen zou een Palestijnse Staat zich

kunnen terugvinden. Het land dat er ligt is van de Palestijnen. Het hoort hen toe.

Daarom is het dubbel erg dat Russische joden, die met duizenden aan het uitwijken zijn uit de Sovjetunie en die niet welkom zijn in de Verenigde Staten een woonst of land toegewezen krijgen in gebieden die de kern uitmaken van de toekomstige Palestijnse Staat.

We respecteren de wens van de Russische joden om uit te wijken. We brengen begrip op voor die joden die niet in de Verenigde Staten worden toegelaten ingevolge de beperkende Amerikaanse immigratiewetten en die als tweede keuze Israël hebben.

We betreuren het echter dat hun migratie door Israël misbruikt wordt en ze daar verwezen worden naar de bezette gebieden.

Deze Israëlische huisvestingspolitiek stimuleert de vrede in het Midden-Oosten zeker niet en zij zal in toenemende mate aan de oorsprong liggen van een manifeste ontevredenheid die moet leiden tot meer daden van geweld en niets ontziend tegen geweld.

Mijnheer de minister, ik heb begrip voor uw beperkte tijd, maar ik wil toch even verwijzen naar de resolutie die op donderdag 14 juni in het Europees Parlement is goedgekeurd. Ik ga u alle overwegingen besparen en alleen punt D hieruit aanhalen: «Het Europees Parlement, verontrust over het voornemen van de Staat Israël om de vestigingen van duizenden Oosteuropese joden in de Palestijnse gebieden te bevorderen» — ik sla andere overwegingen over en ga over naar de conclusie onder punt 5 — «verzoekt de regering van de Staat Israël de immigratie van kolonisten in de bezette gebieden onmiddellijk stop te zetten.»

Meent de minister van Buitenlandse Zaken niet dat nu meer dan ooit het moment is aangebroken om ook in het kader van een jarenlange goede verstandhouding met een talrijke joodse bevolking in België, de Israëlische regering te verwittigen van de nefaste politiek die erin bestaat Palestijns land toe te kennen aan uit de Sovjetunie emigrerende joden? (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, de heer De Belder is zo vriendelijk zijn interpellatie over de top van Dublin uit te stellen. Ik dank hem daarvoor. Het is wellicht beter dat wij die discussie later voeren omdat wij dan ook kunnen spreken over de resultaten van de bijeenkomst van de Europese Ministerraad.

Wat het thema van deze interpellatie betreft, wil ik in de eerste plaats doen opmerken dat de Europese Gemeenschap en meer bepaald de twaalf ministers van Buitenlandse Zaken herhaaldelijk hebben geëist dat de Sovjetunie mensen zou laten emigreren naar het buitenland als zij dat wensen. Dit is een belangrijk onderdeel van de elementaire eerbiediging van de mensenrechten. Het heeft tientallen jaren geduurd om dit te bekomen van de Russische leiders. Met Gorbatsjov is dat mogelijk geworden. Het is een grote verworvenheid. Wij kunnen er geen enkel bezwaar tegen hebben dat Russische joden wensen te emigreren op een planeet waarvan wij wensen dat voor iedereen deze vrijheid bestaat.

Wij kunnen er ons ook niet tegen verzetten dat Russische emigranten naar Israël willen uitwijken. Wel heeft de Europese Gemeenschap geprotesteerd tegen het feit dat deze Russische joden, die ook sukkelaars zijn, door de Israëlische regering systematisch en op georganiseerde wijze ertoe worden aangezet zich te vestigen in de bezette gebieden. De Israëlische regering gaat uit van de redenering — ik heb de ambassadeur van Israël hierover verscheidene malen ondervraagd — dat Russische immigranten die naar Israël komen het recht hebben zich overal te vestigen op het grondgebied van Israël. Dit betekent dat de Israëlische regering stelt dat de bezette gebieden deel uitmaken van de Staat Israël. Dat is de kern van het debat. Het houdt in dat men de resoluties 242 en 338 van de Verenigde Naties naast zich legt. De Europese Gemeenschap gaat daarmee niet akkoord, en veroordeelt aldus het beleid van Israël.

De houding van Israël bemoeilijkt de onderhandelingen om te komen tot een oplossing ten gronde van het Palestijnse vraagstuk en tevens komt zij bij de Palestijnen over als een ware provocatie. De Palestijnen zien dit als een poging van Israël om het demografisch voordeel dat de Arabische bevolking opbouwt door een hoger geboortecijfer, te compenseren door een beleid van immigratie.

De Europese Gemeenschap heeft pogingen ondernomen om daar wat aan te doen. Wat kunnen wij echter doen? Laten wij realistisch zijn. Het enige land dat over een echt drukingsmiddel beschikt is Amerika. De Verenigde Staten besteden zowel publiek als privé grote bedragen in de Staat Israël. James Baker had reeds laten verstaan dat, wanneer de vestiging van Russische joden in bezette gebieden voortgaat, Amerika zou overwegen de financiële steun aan Israël pondsgewijs te verminderen. Deze dreiging is niet uitgevoerd. Wij weten enerzijds dat Bush een krachtiger houding ten opzichte van Israël aanneemt dan zijn voorganger Reagan, maar dat anderzijds het Amerikaanse Congres over deze aangelegenheid zeer verdeeld is en Amerikanen van joodse oorsprong in de Verenigde Staten niet alleen zeer talrijk zijn, maar ook een grote invloed uitoefenen omdat het meestal gaat om bekwame mensen die belangrijke functies uitoefenen en invloed hebben tot en met in het Congres.

Zo liggen de politieke kaarten in de Verenigde Staten. Dat verklaart waarom de Europese Gemeenschap, bij monde van de ministers van Buitenlandse Zaken eergisteren nog in Luxemburg andermaal een beroep heeft gedaan op Amerika om de druk op Israël verder te vergroten, vooral nu blijkt dat de regering-Shamir een standpunt inneemt dat steeds meer gaat lijken op onverzoonbaarheid.

Wij hebben in Luxemburg besloten, mijnheer De Belder, om de hulp te vergroten in de bezette gebieden, en, als ik mij goed herinner, het hulppakket te vermeerderen van 30 miljoen ecu tot 42 miljoen ecu. Bovendien hebben wij beslist ontwikkelingsprojecten te organiseren in de Palestijnse kampen. Voorts zullen wij pogen bepaalde handelsoperaties op te zetten met de Palestijnen en hun economische activiteiten. Het zal niet gemakkelijk zijn. In het verleden werd reeds gepoogd citrusvruchten in te voeren maar zonder veel succes. De poging kan nochtans worden herhaald. Dat is het arsenaal van middelen waarover wij beschikken.

In de hoop dat het enig resultaat zal opleveren, alvast wat de principes betreft, is de houding van de Europese Gemeenschap en dus ook van ons land, bijzonder duidelijk. Wij gaan niet akkoord met het gevoerde beleid van vestiging van Russische joden in de bezette gebieden, omdat het een oplossing ten gronde van het zeer pijnlijke probleem dat zich daar voordoet ten eerste bemoeilijkt en omdat het de Palestijnen overkomt als een provocatie. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Urbain.

De heer Urbain, minister van Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, het artikel in kwestie dient te worden gezien in de context van de normale en gewone informatie die over diverse markten en deelaspecten van markten door de handelsattachés wordt verstrekt.

Het berust op de objectieve vaststelling dat in Israël thans inderdaad een uitgebreid programma van woningbouw op stapel staat, overigens vooral geconcentreerd op de kuststreek en op Galilea.

Het ware dus overtrokken het artikel in de *Berichten over de Buitenlandse Handel* te beschouwen als een aansporing mede te werken aan de nederzettingenpolitiek in de door Israël bezette gebieden en in Oost-Jeruzalem.

Het algemeen beleid van België ten aanzien van het Palestijnse vraagstuk blijft, zoals de minister van Buitenlandse Zaken het verwoordt, ongewijzigd. Het is absoluut uitgesloten dat de Belgische autoriteiten enige directe steun geven aan projecten in de bezette gebieden.

Tenslotte, als antwoord op punt 5 van de interpellatie, wil ik erop wijzen dat de wetgever aan de parastatale instelling

«Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel» een zeer ruime autonomie heeft verleend. Deze autonomie vindt men terug in de redactionele bevoegdheid over de *Berichten over de Buitenlandse Handel*.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Belder.

De heer De Belder. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de ministers voor hun antwoorden. Ik blijf wel een beetje op mijn honger in de eerste plaats in verband met wat de minister van Buitenlandse Handel heeft gezegd over de politieke credibiliteit van onze regering. Wij kunnen niet twee dingen tegelijk willen. Ik heb de minister van Buitenlandse Zaken gezegd vóór hij ons verliet dat de politieke credibiliteit van de Europese Gemeenschap evenmin beveiligd is door zijn verklaring.

Immers, de houding van de huidige Israëlische regering betekent zoveel als een miskenning van de positie die de Europese Gemeenschap voortdurend inneemt. Dus, als de Gemeenschap geloofwaardig wil zijn, moet zij andere maatregelen nemen dan gewoon maar het stimuleren van handelsbetrekkingen met de Palestijnen, hoe belangrijk die ook zijn.

Ik vraag mij af wat de Europese Raad in Dublin daaraan zal doen nu blijkt dat de Sovjetunie in deze materie niet meer meetelt, de Amerikanen de betrekkingen met de Palestijnen onderbroken hebben, het Amerikaans Congres overigens niet mee wil, en het Baker-plan is afgeschaft. De enige potentiële energie die voorhanden is, is de Europese Gemeenschap en die wordt nu door de huidige Israëlische regering belachelijk gemaakt. Dat was mijn zorg. Ik heb dat aan de minister van Buitenlandse Zaken nog medegedeeld vóór hij vertrok. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE BEGROTINGSBEPALINGEN

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI PORTANT DES DISPOSITIONS BUDGETAIRES

Discussion générale

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant des dispositions budgétaires.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan rapporteur Vannieuwenhuyze.

De heer Vannieuwenhuyze, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, op woensdag 30 mei 1990 heeft uw commissie voor de Sociale Aangelegenheden titel 1 — de artikelen 1 tot en met 9 — van het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen besproken. Het ontwerp bevat sociale maatregelen die strikt nodig zijn voor de uitvoering van de beslissingen, genomen tijdens de begrotingscontrole van februari 1990.

Het betreft de vermindering van de tegemoetkoming aan de sociale zekerheid voor een bedrag van 10 miljard. Die vermindering wordt evenwichtig gespreid over diverse takken van de sociale zekerheid der werknemers.

Zo wordt, ingevolge de toelichting verstrekt bij de artikelen 1 tot en met 4, in afwijking van de bepalingen van de programmawet van 22 december 1989, de staatstoelage in de algemene regeling van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor het dienstjaar 1990 nu vastgesteld op 95 093 miljoen voor de sector geneeskundige verzorging, wat een vermindering betekent van 2 391 miljoen en op 27 272 miljoen voor de sector uitkerin-

gen of een vermindering van 2 109 miljoen. Om die vermindering van staatstoelagen met 10 miljard te compenseren voor de zwakste sectoren, dienen een aantal transfers tussen de sectoren in 1990 te worden gerealiseerd.

Zo wordt 1 670 miljoen afgenomen van de opbrengst van de sociale-zekerheidsbijdragen voor de Rijksdienst voor kinderbijslagen voor werknemers. Dit bedrag wordt toebedeeld aan de sector uitkeringen van de algemene regeling voor de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Vervolgens wordt 1 750 miljoen afgenomen van de opbrengst van de sociale zekerheidsbijdragen voor het Fonds voor arbeidsongevallen. Dit bedrag wordt toebedeeld aan de sector geneeskundige verzorging van de algemene regeling van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. Artikel 3, paragraaf 1, van de programmawet van 22 december 1989, dat in een gelijkaardige transfer voorzag ten bedrage van 750 miljoen, wordt opgeheven.

Tenslotte wordt 2 500 miljoen afgenomen van de opbrengst van de sociale-zekerheidsbijdragen voor het Fonds voor beroepsziekten. Dit bedrag wordt aangewend voor de regeling der werknemerspensioenen.

Voor alle van de hiervoor genoemde gevallen van transfers wordt de minister van Sociale Zaken gemachtigd om de genoemde bedragen in schijven over te dragen volgens de kasbehoeften en binnen de perken van de beschikbare middelen van de betrokken sociale-zekerheidsinstellingen.

Hoofdstuk II — de artikelen 5 tot en met 7 van het ontwerp — geven uitvoering aan de maatregelen, genomen naar aanleiding van de begrotingscontrole van februari 1990, betreffende de rijkstoelage aan de pensioenregeling voor werknemers.

Zo worden de kredieten voor de jaren 1987 en 1988 respectievelijk 117 en 62,5 miljoen geschrapt en wordt de tegemoetkoming aan de Rijksdienst voor pensioenen met 2,5 miljard verminderd. Die vermindering wordt evenwel gecompenseerd door een transfer vanuit het Fonds voor beroepsziekten en door een bijdrage van het Fonds voor het financieel evenwicht van de sociale zekerheid.

Ingevolge een beslissing van de regering zijn de boni van de pensioenregeling voor werknemers van 1989 en 1990 bestemd voor de financiering in 1991 van de koppeling van de pensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn, die vanaf 1 oktober 1990 ingaat.

Hoofdstuk III — de artikelen 8 en 9 van het ontwerp — wijzigen het koninklijk besluit nummer 230 van 21 december 1983 betreffende de stages en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces. Door deze wijziging wordt de verplichting van de openbare diensten om voor 3 pct. van de personeelsbezetting jonge stagiairs te werk te stellen, herzien. In 1990 moeten de openbare diensten nog slechts voor 2 pct. van hun personeel stagiairs tewerkstellen, in 1991 nog voor 1 pct. Bovendien komen alleen jongeren die reeds twaalf maanden werkzoekend zijn in aanmerking.

Tijdens de algemene bespreking van hoofdstuk I — de artikelen 1 tot en met 4 — hield een commissielid een uitgebreide uiteenzetting over de financiering van de sociale zekerheid. De aanleiding hiertoe was een nota van het kabinet van de minister van Begroting, die handelt over de bijdrageplafonds in de sociale zekerheid en de relatie tussen de begroting en de sociale zekerheid. Volgens deze nota zijn de inkomsten van de sociale zekerheid gestegen door de verbetering van de economische toestand en is het dus normaal dat deze sector een deel van de inkomsten aan de Staat terugstort. De 10 miljard die nu wordt overgeheveld, is wellicht niet voldoende.

Hetzelfde lid vraagt dat het kranteartikel dat verscheen in *De Standaard* en verwijst naar de gegevens van de nota, bij het verslag wordt gevoegd. Graag kende hij ook de mening van de ministers en de staatssecretaris over het kranteartikel. Vervolgens verwijst hij naar de sociale-zekerheidsbijdrage voor 1988, namelijk 783 miljard voor de loontrekkenden en 48 miljard voor de zelfstandigen en vraagt hoe groot de aanvankelijke ramingen voor 1990 en de huidige ramingen voor beide sectoren zijn. Nu uit het kamerverslag blijkt dat de minister van Sociale Zaken kritiek heeft op het systeem van de geschenkencheques, vraagt

het lid of de minister de RSZ opdracht zal geven vervolgingen in te stellen.

Overweegt de regering de regeling van de Maribel-operatie zonder meer te verlengen of uit te breiden? Of overweegt de regering de uitkeringen te verhogen? Volgens het lid worden de bijdrageplafonds best verlaagd. Dit zou een nuttige bijdrage zijn tot de totstandkoming van een interprofessioneel akkoord op het einde van 1990. Andere leden delen deze mening niet en vragen een politieke discussie over de financiering van de sociale zekerheid op lange termijn op gang te brengen. Zij vrezen een bestendig terugschroeven van de sociale zekerheid en de vermindering van de rijksbijdrage wijst daarop. Door het regeringsbeleid en meer bepaald door het niet-toekennen van 10 miljard rijksstegegemoetkoming aan de RSZ zal het moeilijk zijn in te gaan op de vraag naar hogere uitkeringen voor bepaalde categorieën werklozen.

De minister van Sociale Zaken antwoordt op vragen die hem werden gesteld, dat het begrotingstekort dermate is geëvolueerd dat ook de sociale zekerheid een inspanning moet doen. Een gezonde begrotingssituatie is op lange termijn de beste bescherming van de sociale zekerheid. Hij is het niet eens met zijn collega van Begroting en heeft er reeds meer dan eens op gewezen dat de fiscale ontvangsten niet de trend van de sociale bijdragen volgen. Hij wees er ook reeds herhaaldelijk op dat maatregelen moeten worden getroffen om het ontwijken van het betalen van sociale bijdragen tegen te gaan.

De minister merkt op dat de inkomsten van de sociale zekerheid, sector werknemers, voor 1990, met 3 à 4 pct. werden onderschat. De gegevens van de sector zelfstandigen zijn hem niet bekend. Alleszins verwacht men in 1991 voor die sector een toename van de bijdragen met 3,5 à 4 pct.

Over deerschikking van de sociale bijdragen worden discussies gevoerd tussen de sociale partners en de regering. In deze discussies gaat het eveneens over de Maribel-operatie. In de begrotingsvoorstellen voor 1991 wordt deze gehandhaafd.

De minister antwoordt aan de laatste spreker dat hij steeds heeft verklaard dat de fundamente van de sociale zekerheid moeten worden gevrijwaard. Er is geen sprake geweest van het terugschroeven van de sociale zekerheid. Ondanks een daling van de rijksstegegemoetkoming zijn in 1989 en 1990 bijna alle stelsels in evenwicht en werd niet aan de prestaties geraakt, integendeel.

Bij de bespreking van hoofdstuk II — handelend over de pensioenen en de rijkstoelage aan de pensioenregeling voor werknemers — werd gevraagd waarom de regering nog steeds vasthoudt aan het repartitiestelsel, daar waar het beleid in Nederland heeft gekozen voor het kapitalisatiestelsel.

Ook werd gevraagd waarom door de regering de twee andere pensioenpijlers, namelijk de groepsverzekeringen en het pensioensparen, niet worden bevoordeeld en wat zij voornemens is te doen om de juridische bezwaren te weerleggen, die luidens persberichten door de Europese Gemeenschap-juristen werden geuit tegen het pensioenontwerp om reden dat de door de regering voorgestelde regeling strijdig zou zijn met het beginsel van de gelijkheid tussen man en vrouw.

Wel positief is dat de welvaartvastheid van de pensioenen wordt verzekerd. Er wordt gepleit voor een positieve benadering van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, zodat de pensioenregeling voor werknemers mag evolueren naar een berekening van het pensioen in veertigsten voor mannen en vrouwen.

De staatssecretaris voor Pensioenen wijst erop dat in het verleden het kapitalisatiestelsel reeds werd toegepast; men is evenwel opnieuw op het repartitiestelsel overgestapt. Zij vervolgt: «België heeft niet dezelfde regeling als Nederland, waar men een basispensioen met aanvullende pensioenen kent. België kent het wettelijk pensioen, dat in de overheidssector wordt beschouwd als uitgesteld loon. Wat de particuliere sector betreft, geldt voor de werknemers het repartitiestelsel. Voor de zelfstandigen evolueert men naar hetzelfde stelsel.

Onmiddellijk overschakelen van het ene naar het andere stelsel zou tot gevolg hebben dat meer dan 1 miljoen gepensioneerden een lager pensioen ontvangen. Het zou dan ook onmid-

dellijke budgettaire gevolgen hebben. Kapitalisatie zou ook gevolgen hebben bij een eventuele devaluatie van de munt. In dat geval zou de overheid toch verplicht zijn de pensioenbedragen aan te passen.

Wel is het zo dat men in verband met de pensioenen een lange-termijnvisie dient te ontwikkelen. De huidige regering heeft dat ook gedaan. Zij heeft berekend wat de gevolgen zouden zijn tot het jaar 2040 van een flexibele pensioengerechtigde leeftijd tussen 60 en 65 jaar met de berekening van het pensioen in veertigsten. Die regeling zou over de eerstvolgende 50 jaar tot een globale meeruitgave leiden, ten aanzien van het huidige systeem, van 40 miljard frank.

De discussie van dit probleem is niet afgesloten en zal ook geregeld heropend moeten worden, aangezien de evolutie van een aantal factoren niet kan worden gepland op zeer lange termijn.

Wat de groeps pensioenen betreft, dient te worden geconstateerd dat er een aantal lacunes zijn; zo zijn de rechten van werknemers die naar een ander bedrijf overgaan niet steeds gewaarborgd.

Het pensioensparen, dat de gemeenschap 8 miljard per jaar kost, wordt door de spaarders veeleer gezien als een middel tot belastingaftrek dan als een aanvulling van het pensioen. Het is voorbarig om het pensioensparen te beschouwen als een element ter vervanging van het wettelijk pensioen.

Wat de flexibiliteit betreft, werd de regering niet officieel door de EG-instanties benaderd.

Het regeringsontwerp voert een flexibele pensioenleeftijd in, tussen 60 en 65 jaar, voor mannen en vrouwen. Dit is een stap in de richting van de gelijkheid. De berekeningswijze wordt niet gewijzigd. De huidige situatie wordt bevroren, maar voor de mannen wordt een stap vooruit gedaan; de regeling van het brugrustpensioen wordt tot alle loontrekkenden uitgebreid. Iemand die op 60 jaar een volledige loopbaan heeft, ontvangt derhalve een volledig pensioen en moet geen 5 pct. inleveren per jaar.

Tegenover de EG kan het argument worden aangevoerd dat met de flexibiliteit een stap wordt gedaan in de richting van een grotere gelijkheid. De EG heeft tot nu toe nooit gereageerd op een verschil in behandeling in het nadeel van de vrouwen, zoals het vervroegd pensioen en het brugrustpensioen. Beide regelingen golden immers alleen voor mannen.

Verder werd er nog opgemerkt dat niet zonder meer werd gepleit voor de vervanging van het repartitiestelsel door het kapitalisatiestelsel. Als dit laatste stelsel toch opnieuw wordt ingevoerd, dan moet dat geleidelijk geschieden.

Er werd tenslotte gevraagd dat over het pensioenprobleem in zijn geheel in de commissie voor de Sociale Aangelegenheden wordt van gedachten gewisseld in aanwezigheid van ambtenaren van het Planbureau.

Hoofdstuk III van het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen, waarvan de artikelen 8 en 9 het koninklijk besluit nummer 230 van 21 december 1983 betreffende de stage en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces wijzigen, wordt door de commissie algemeen gunstig onthaald. Er werd wel op gewezen dat deze maatregelen, opgenomen in de artikelen 8 en 9, zouden moeten gepaard gaan met een kwalitatieve verbetering van de opleiding van de jongeren. Daarvan is in de tekst evenwel geen sprake.

Ook wordt opgemerkt dat het koninklijk besluit nummer 230 in het verleden moeilijkheden heeft veroorzaakt voor gemeenten waaraan een saneringsplan was opgelegd. Zo wordt de vraag gesteld of de verplichtingen opgelegd aan de privé-sector, eveneens zullen worden verlicht en of de maatregel ook in die sector niet zou moeten worden gericht op moeilijk te plaatsen werklozen.

De minister van Tewerkstelling en Arbeid wijst erop dat het door de «afbouw» van de stageregelings mogelijk wordt meer aandacht te besteden aan de kwalitatieve opleiding van de stagiairs, wat nog altijd het oogmerk is van het koninklijk

besluit. Aan de gemeenten met financiële problemen kan volledige vrijstelling van de stageverplichting worden verleend.

De stageregelgeving in de privé-sector wordt besproken in de ronde-tafelconferentie en zal ook ter sprake komen bij de onderhandeling over het interprofessioneel akkoord.

Tijdens de artikelsgewijze bespreking werd bij artikel 8 van het ontwerp opgemerkt dat het derde lid van de voorgestelde paragraaf 3 in de Kamer van volksvertegenwoordigers door een regeringsamendement werd gewijzigd. De in dit derde lid gestelde termijn van vierentwintig maanden werd teruggebracht tot twaalf maanden. De laatste volzin waarin werd bepaald dat de Koning de gestelde termijn kan verkorten, werd geschrapt.

Het is dus niet meer zinvol in het vierde lid van dezelfde paragraaf te verwijzen naar de koninklijke besluiten in uitvoering van «het eerste tot het derde lid». Die zinsnede moet worden vervangen door «het eerste en het tweede lid». De minister is het hiermee eens.

Er wordt dan ook voorgesteld deze drukfout te herstellen en artikel 8 in de voorgestelde paragraaf 3, vierde lid, te lezen als volgt: «De in uitvoering van het eerste en tweede lid genomen koninklijke besluiten ...» in plaats van: «De in uitvoering van het eerste tot het derde lid ...».

De artikelen 1 tot en met 9 werden met de verbetering met 11 tegen 2 stemmen aangenomen. Het verslag werd met 12 tegen 4 stemmen goedgekeurd. De commissie voor de Sociale Aangelegenheden vraagt u dan ook de artikelen 1 tot en met 9 van het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen in openbare vergadering aan te nemen. (*Applaus.*)

M. le Président. — Monsieur Hatry, puisqu'il est prévu d'interrompre ici nos travaux, pourrions-nous entendre votre intervention immédiatement après l'interruption?

M. Hatry. — Monsieur le Président, je souhaiterais plutôt intervenir immédiatement.

M. le Président. — Pour permettre au Sénat de prendre sa décision en connaissance de cause, pouvez-vous indiquer la durée de votre intervention?

M. Hatry. — Je suis inscrit pour un temps de parole de trente-cinq minutes, monsieur le Président.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Egelmeers.

De heer Egelmeers. — Mijnheer de Voorzitter, u leidt natuurlijk de besprekingen. Ik wens naar alle sprekers te luisteren in dit debat, maar als de heer Hatry een half uur wenst te spreken, dan lijkt het mij wenselijk dat we nu onze werkzaamheden onderbreken.

De Voorzitter. — Wat denkt de Senaat hierover? Zouden we nog een halfuurtje voortdoen?

De heer De Bondt. — Ik wens in elk geval ook nog te spreken.

De Voorzitter. — Inderdaad, mijnheer De Bondt, maar u komt na de heer Hatry aan de beurt.

De vraag is nu of we nog naar de heer Hatry luisteren of niet vóór we de bespreking onderbreken.

De heer De Bondt. — We laten de beslissingen over aan de wijsheid van de Voorzitter.

De Voorzitter. — Vermits ik de heer Hatry niets kan weigeren, heeft hij het woord.

M. Hatry. — Monsieur le Président, le débat sur ce volet du projet de loi portant des dispositions sociales, dont vous venez d'entendre le long rapport a donné lieu à une situation particulièrement surréaliste. En effet, en citant des communications officielles du ministre du Budget portant sur la première partie du

projet de loi, à savoir l'utilisation des réserves de la sécurité sociale, on nous a fait entendre clairement que nous ne devions pas tenir compte des propos du ministre du Budget en la matière, que le gouvernement n'avait pas pris de décision, que les ministres chargés des Affaires sociales travaillaient dans leur domaine sans avoir à se soucier de l'avis de M. Schiltz. Cette structure singulière nous a été présentée comme étant celle du gouvernement. La juxtaposition de ministres travaillant côte à côte, sans vouloir s'entendre entre eux, a amené le groupe PRL et le groupe PVV à ne pas approuver le rapport, d'autant plus que ce dernier ne reprenait pas les éléments provenant de la contribution du ministre du Budget sur l'avenir de la sécurité sociale. Ce point qui est précisément le thème du premier volet du projet de loi vise, vous ne l'ignorez pas, à affecter dix milliards de francs des réserves de la sécurité sociale au déficit budgétaire.

Ce volet comportera donc quatre parties.

La première vise à affecter dix milliards de francs des réserves de la sécurité sociale au déficit budgétaire.

La deuxième concerne le nouveau règlement des pensions, ouvrant la possibilité de départ à la carte tant pour les femmes que pour les hommes à partir de 60 ans jusqu'à 65 ans, avec cependant un calcul différent selon le sexe: en quarantièmes pour les femmes et en quarante-cinquièmes pour les hommes.

La troisième vise à réduire en deux années le pourcentage de stagiaires, qui doivent être engagés par les pouvoirs publics, de trois à deux et ensuite à un pour cent.

La quatrième, enfin, comporte une série de «ratissages» de fonds de tiroirs pour combler le déficit du Trésor, en prenant notamment les réserves de l'Institut vétérinaire, en imposant une taxe à la Régie des Télégraphes et Téléphones, en affectant certaines réserves du Fonds de reclassement social des handicapés et en prenant de l'argent de la Loterie nationale.

Telle est l'économie du projet qui nous est soumis.

Je crois malheureusement ne pouvoir mieux faire, en ce qui concerne l'examen de la première partie, que de donner connaissance du point de vue du ministre du Budget de ce gouvernement en matière d'avenir des réserves de la sécurité sociale. Dans ce domaine, je viens de vous signaler qu'il n'existe pas d'accord au sein du gouvernement. Mais le point de vue du ministre du Budget mérite incontestablement d'être porté à la connaissance du Sénat.

Résumant quelque peu la note élaborée par M. Schiltz, voici ce qu'écrit *De Standaard* dans son édition du mardi 10 avril 1990.

Ik citeer: «Door de afschaffing van de bijdrageplafonds in de sociale zekerheid, een bijna vergeten inlevering, betalen de burgers die wat meer dan het gemiddelde verdienen per jaar al meer dan 88 miljard frank extra aan de sociale zekerheid. Die inlevering kost echter ook aan de Schatkist, zegt minister van Begroting Schiltz. Als die inlevering niet had plaatsgevonden zouden de burgers 88 miljard meer belastbaar inkomen hebben moeten opgeven. Dan zou de Schatkist daarop meer belastingen kunnen heffen, zo'n 44 miljard. Dat staat in een nota van het kabinet van minister Schiltz over de sanering van de sociale zekerheid en de inbreng van de Staatskas daarin. Volgens de berekeningen van minister Schiltz is de sociale zekerheid verantwoordelijk voor 75 pct. van de aangroei van de overheidsschuld in de periode 1974 tot 1989. Meteen is het voor de minister van Begroting bewezen dat de overheid mag verder gaan met de afroaming van de zogenaamde overschotten in de sociale zekerheid.»

Selon les chiffres les plus éloquents figurant dans un graphique joint à l'article, le ministre du Budget considère que la contribution normale, versée avant 1974 — début de la crise économique — par le budget à la sécurité sociale aurait dû se situer à 3,4 p.c. du produit national brut. A l'avenir, le ministre du Budget souhaite poursuivre et maintenir à long terme cet objectif qui lui semble correct. Bien entendu, de 1974 à 1987, ce pourcentage est progressivement passé à 6, voire à 8 p.c., au cours de certaines années. Le même phénomène a également été constaté au cours de la période couvrant les années 1981 à 1987. Aujourd'hui

d'hui, le pourcentage se situe aux environs de 3,5 p.c. Ce niveau doit être maintenu.

Les calculs effectués par le ministre du Budget sont tout à fait saisissants. Pendant la période de crise s'étalant de 1974 à 1987, le total versé à la sécurité sociale s'élève à 1 717 milliards. Un montant de 574 milliards, représentant les pertes qui résultent du déflationnement des recettes fiscales du Trésor, doit être ajouté à cette somme. Par ailleurs, si l'on grève ces montants des intérêts payés par le Trésor pour les emprunts contractés, on obtient 4 857 milliards, supplément — ahurissant — que le Trésor a dû décaisser au cours de la période englobant les années 1974 à 1989.

Cette somme de 4 857 milliards est, certes, sans aucune commune mesure avec le petit effort demandé aujourd'hui, soit pour l'exercice 1990 le transfert définitif de 10 milliards et pour 1991 — ce qui suscite déjà bien des remous! — non pas un don, mais un prêt sans taux d'intérêt, concédé au Trésor par la sécurité sociale.

Comme le ministre du Budget le faisait remarquer, nous nous trouvons, par conséquent, devant une constitution de dettes équivalant aux trois quarts de l'endettement actuel de l'Etat belge.

J'en terminerai avec les chiffres en fournissant une dernière information: pour l'année 1990 seulement, les sommes provenant du Fonds d'équilibre de la sécurité sociale — les trois sauts d'index étant définitivement enregistrés comme acquis à la sécurité sociale — s'élèvent à 102 milliards; l'application du plafond, à 88 milliards; les recettes supplémentaires résultant de la sécurité sociale à 190 milliards et les pertes du Trésor à 95 milliards. Le total global se situe donc à environ 475 milliards.

Quelle conclusion tirer quant à ce premier point? Bien entendu, les sommes en question justifient largement le transfert au Trésor de montants pouvant dépasser les 10 milliards que je viens d'évoquer. Les principaux problèmes de l'Etat belge résident dans son déficit budgétaire, le solde net à financer qui en découle et dans l'effet boule de neige qui nous poursuit. Si la période de vaches grasses perdure, contrairement aux années de vaches maigres que nous avons connues jusqu'en 1986-1987, nous devons insister pour que l'Etat, sans renier son engagement à long terme envers la sécurité sociale, pour en assumer l'équilibre, concrétise dans les années à venir un transfert permanent de cette dernière vers le budget. Cela nous paraît être tout à fait justifié.

Bien entendu, les réserves de la sécurité sociale pourraient recevoir d'autres affectations. Je viens d'en citer une première, mais il en est une deuxième qui me paraît aussi très fondée et qui consisterait à réduire certaines cotisations dans certains régimes excédentaires par rapport à leurs besoins. Je pense aux allocations familiales et à l'assurance maladie, en ce qui concerne les indemnités.

Cela se justifie totalement dans la mesure où, quant au niveau du pourcentage que représentent les cotisations sociales, patronales et des travailleurs, par rapport au produit intérieur brut, nous nous situons en troisième position parmi les pays de l'OCDE. Deux pays nous dépassent: les Pays-Bas et la France, ceux-ci affectant respectivement 20,5 p.c. et 19,2 p.c. de leur produit intérieur brut, alors que la Belgique, selon les dernières chiffres définitifs connus, ceux de 1987, affecte 15,6 p.c. de son produit intérieur brut.

La moyenne de la CEE est de 11,7 p.c., soit de 4 p.c. inférieure à celle de notre pays; celle de l'OCDE, qui regroupe en dehors de l'Europe les USA, le Canada, le Japon, l'Australie et la Nouvelle-Zélande, se situe plus bas, à 9,5 p.c.

Dans ce domaine, notons cependant qu'aucune obligation ne nous est faite, au titre de l'intégration européenne de 1993, de recourir à une telle harmonisation.

Cependant, en Belgique. l'écart entre, d'une part, le coût salarial et, d'autre part, le revenu des travailleurs, même de ceux

qui disposent d'un revenu relativement bas, constitue un élément de dissuasion pour l'emploi.

Les entreprises hésitent à recruter un travailleur qui leur coûte trop cher; le travailleur, après une période difficile durant laquelle il a pu bénéficier d'indemnités de chômage, hésite à s'engager pour un revenu qui est souvent beaucoup trop faible par rapport à l'effort que représente sa contribution au processus du travail.

Par conséquent, une deuxième affectation possible des excédents de la sécurité sociale doit se trouver dans une réduction progressive et équilibrée des cotisations. Je maintiens cependant que c'est d'abord au niveau de la réduction du déficit du Trésor que doit se situer l'affectation première.

Pour ma part, les systèmes Maribel doivent être généralisés et rendus permanents pour maintenir la compétitivité de notre économie.

Il y aurait une troisième façon d'utiliser les ressources de la sécurité sociale — il en a été question dans le débat en commission —, c'est de constituer des réserves, essentiellement dans les branches de la sécurité sociale pour lesquelles de telles réserves sont capitales en raison d'engagements à long terme, à savoir le régime des pensions.

Malheureusement, le sort qui est fait en Belgique à des institutions qui constituent des réserves est, en général, tragique.

Je viens de mentionner que, dans la quatrième partie du projet de loi, on faisait un sort aux réserves de l'Institut vétérinaire constitué voici à peine cinq ans. En outre, on taxe d'un pour cent supplémentaire les réserves de la Régie des Télégraphes et Téléphones et on prélève les réserves du Fonds de reclassement social des handicapés. Par ailleurs, la Loterie nationale, qui doit essentiellement remplir une fonction humanitaire, soit dans le domaine de la coopération au développement ou en réalisant des tâches sociales à l'intérieur du pays, voit aussi ses réserves réduites de quelques milliards.

Même si ma préférence en matière de pensions allait vers la constitution de réserves, il faut malheureusement regretter que la situation de la Belgique ne garantisse aucunement que les réserves constituées soient jamais utilisées aux fins pour lesquelles elles ont été créées.

Dans ces conditions, je préfère que, dès le rétablissement de l'équilibre entre la sécurité sociale et le Trésor, on songe enfin sérieusement à diminuer les cotisations de sécurité sociale par des techniques tout à fait adéquates.

La contribution de l'Etat à la sécurité sociale me paraît également loin d'être négligeable, au-delà, car elle se situe bien au-delà des dix milliards dont nous parlons, qui ne représentent qu'une très faible réduction de ce montant.

En 1988, les cotisations des salariés et des indépendants s'élevaient à 812 milliards, l'intervention de l'Etat atteignait, quant à elle, 287 milliards.

En 1989, les cotisations des salariés et des indépendants totalisaient 844 milliards tandis que la quote-part de l'Etat était de 251 milliards. Même en 1990, la cotisation des salariés et des indépendants s'élève, globalement, à 908 milliards mais l'Etat contribue encore, à raison de 229 milliards, à l'équilibre de la sécurité sociale. Il est évident que, par le biais de ce poste, il est possible de récupérer certaines sommes permettant de réduire le solde net à financer de manière à présenter une situation moins dramatique de nos finances publiques à l'étranger. Cette façon de faire renforcerait d'ailleurs la tendance, souhaitée par le gouvernement, de s'aligner sur les monnaies fortes du système monétaire européen.

Le deuxième volet de ce projet de loi concerne les pensions.

Il me paraît assez extraordinaire que ce texte, qui va être voté par le Sénat, après l'avoir été par la Chambre, soit en contradiction totale avec les règles de la Communauté européenne, à savoir l'égalité de traitement entre les hommes et les femmes. Le gouvernement persiste, signe et maintient un projet

qu'il sait condamné d'avance par au moins une des quatre voies ouvertes à tout plaignant. Quelles sont-elles ?

Il s'agit, vous le constaterez, d'une voie royale car au moins un des quatre systèmes, repris ci-après, permettra soit d'annuler cette loi soit, pour tout plaignant, d'avoir recours à un tribunal qui établira pour lui la justice.

Je parlerai, en premier lieu, du tribunal du travail, qui peut être amené à constater qu'en Belgique, les hommes et les femmes ne sont, en effet, pas mis sur un pied d'égalité. Si donc un tribunal du travail, reçoit, par exemple, la plainte d'un homme dont la pension a été calculée en quarante-cinquièmes, il invoquera les dispositions de la directive 79/7/CEE du Conseil des Communautés européennes et ce plaignant verra sa pension calculée non plus en quarante-cinquièmes, mais en quarantièmes. Il aura donc ainsi obtenu gain de cause. Il s'agit évidemment d'une longue procédure à engager individuellement, mais lorsque le gouvernement aura été condamné une dizaine de fois par les cours ou tribunaux du travail par exemple, peut-être comprendra-t-il que son projet de loi n'est guère valable.

La deuxième formule est le recours à la Cour d'arbitrage, tout plaignant pouvant y dénoncer le traitement inéquitable qui lui est réservé. Cette Cour non seulement lui donnera raison mais, de plus, elle annulera la loi.

La troisième voie est celle de la Commission des Communautés européennes. Saisie par la presse ou par n'importe quelle autre voie, cette commission adressera un avis motivé au gouvernement belge, lui signalant que sa loi n'est pas conforme aux articles du traité imposant l'égalité de traitement entre les hommes et les femmes. Si le gouvernement belge n'obtempère pas, il sera cité devant la Cour de justice. Comme il en a l'habitude, il sera sans doute fait peu de cas de ces condamnations.

La quatrième voie est moins vraisemblable, j'en conviens volontiers.

Si un gouvernement autre que le gouvernement belge voulait porter plainte auprès de la Commission, il pourrait le faire. Dans ce cas, elle serait, elle aussi, obligée d'annuler la loi.

Les éléments que je viens d'évoquer contredisent fondamentalement la doctrine qui sous-tend ce projet de loi. Je rappelle, par ailleurs, que le gouvernement avait éprouvé énormément de peine à trouver, en son sein, un accord entre, d'une part, ceux qui plaident pour un calcul généralisé en quarantièmes et, d'autre part, ceux qui préféreraient le système des quarante-cinquièmes. En fin de compte, le projet de loi a maintenu le point de vue gouvernemental initial, ce que je considère comme tout à fait ridicule. Cela rejallira certainement sur notre pays, au niveau européen, lorsque différentes voies seront suivies pour annuler le projet qui nous est soumis.

Le gouvernement — cela me paraît assez révélateur — se contente de préciser que la décision prise constitue un progrès par rapport à la situation préexistante. Il est vrai qu'antérieurement, on perdait, entre soixante et soixante-cinq ans, 5 p.c. de la pension, par année d'anticipation. Cette disposition, concernant particulièrement les hommes, est annulée. Il est cependant évident que, dans la mesure où il s'agit d'une nouvelle loi, la sévérité de la Communauté européenne sera extrême car, si l'on peut encore tolérer des systèmes anciens, antérieurs à l'instauration du Traité de Rome, on ne peut faire preuve de la même négligence à l'égard de législations nouvelles, édictées dans un pays.

Cette façon de légiférer me paraît scandaleuse pour un pays qui prétend être un modèle pour l'Europe.

Le troisième volet du projet de loi est celui pour lequel j'éprouve le plus de sympathie. Il s'agit de la réduction du pourcentage de stagiaires que les pouvoirs publics doivent engager. Sous des gouvernements précédents, j'ai vu à quel point on avait traité impitoyablement certaines communes, soumises au plan d'assainissement. Alors qu'elles étaient en déséquilibre permanent et qu'elles devaient réduire fortement leurs dépenses, on leur imposait malgré tout l'engagement de 3 p.c. de stagiaires. Au cours des travaux en commission, on nous a appris qu'une autre position — celle de l'exemption — avait été adoptée à l'égard des communes sous plan d'assainissement, ce qui me

satisfait entièrement. Je me demande cependant quand les mêmes mesures seront appliquées au secteur privé.

En effet, s'il est possible de diminuer progressivement le nombre de stagiaires qui doivent être engagés par le secteur public, je ne vois pas pourquoi on ne pourrait pas agir de la même façon pour le secteur privé, ce qui soulagerait le monde économique. Ce type de contrainte n'a, en effet, pas plus de raison d'être dans le secteur privé que dans le secteur public.

J'en arrive au quatrième et dernier point. Je voudrais aborder les différents éléments constitutifs de ratissage dont j'ai parlé précédemment. On puise dans les réserves de l'Institut vétérinaire et dans celles du Fonds de reclassement social des handicapés. On prélève également un certain montant dans les fonds recueillis par la Loterie nationale. Cette façon de faire n'est vraiment pas très élégante. Il s'agit d'un détournement de fonds par rapport à ce qu'était, à l'origine, l'intention de ceux qui ont constitué ces réserves.

Cependant, c'est à l'égard de la Régie des Télégraphes et Téléphones que je trouve le procédé le plus curieux.

Il y a quelques années, la Régie a souvent été critiquée du fait qu'elle ne devait pas payer l'impôt des sociétés et qu'elle jouissait, par conséquent, par rapport à l'ensemble du monde économique, d'un privilège considérable sur le plan de l'utilisation de ses bénéfices. Bien que sa faculté contributive fût très importante, elle n'alimentait donc pas le Trésor.

Ensuite, pour que l'Etat trouve une compensation à la concession du monopole, on en est progressivement arrivé à prélever des pourcentages sur les recettes de la RTT. Quand il s'agit d'un pour cent, ce n'est pas grave. Mais lorsque, comme le prévoit l'actuel projet de loi, on utilise ce procédé à des niveaux plus élevés et rétroactivement, il est évident que l'on porte atteinte encore plus à l'un des éléments essentiels de l'image, déjà mauvaise, que donne la Belgique à ses habitants et à l'étranger.

Dans le domaine des télécommunications, notre réputation est déjà extrêmement défavorable, alors que la plupart des pays européens ont rattrapé leur retard en ce qui concerne l'installation des téléphones et des télécommunications. La France, notamment, a accompli un effort considérable.

En Belgique, il y a vingt ans, on pouvait obtenir un raccordement téléphonique dans un délai d'environ une semaine, alors qu'actuellement, dans certaines régions, il faut patienter six mois, voire un an ou davantage. Dans de telles circonstances, on rabote davantage encore le capital dont dispose la Régie des Télégraphes et Téléphones ! Comme l'avait dit, il y a quelques mois, mon ami et collègue Pol Boël, il est évident que l'on porte ainsi atteinte à la substance de l'Etat et il ne se justifie, en aucune façon, de poursuivre cette technique de confiscation des actifs de la Régie.

C'est d'autant plus vrai qu'une des techniques que le gouvernement actuel manipule, tout comme les gouvernements précédents d'ailleurs, est évidemment la réduction des dépenses d'infrastructure. Il me paraît inutile de souligner les conséquences dramatiques pour bon nombre d'infrastructures nationales ou régionales, qui témoignent d'un vieillissement singulier. Tant les investissements matériels qu'immatériels du pays ont été affectés.

Telles sont les critiques que nous émettons à l'égard de ce projet de loi. Vous ne serez certainement pas surpris d'apprendre qu'au moment des votes, nous ne l'approuverons pas, quels que soient certains aspects positifs qu'il comporte et que je n'ai pas manqué de souligner. (*Applaudissements.*)

De heer De Bondt. — Uw geheugen is toch een beetje kort, mijnheer Hatry. De monopolierente was een uitvinding van de toenmalige minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie.

De heer Hatry. — Dat heb ik ook gezegd. Zolang er geen fiscale lasten op de Regie drukten, was het natuurlijk normaal een klein percentage af te romen. Men gaat echter steeds verder in die richting, en nu duidelijk te ver. In die tijd werkte de Telefonie nog efficiënt, wat nu niet meer het geval is.

De heer De Bondt. — Ik hoop dat u straks nog hier zal zijn wanneer ik daarop terugkom.

De heer Hatry. — Ik zal er zijn.

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel voor onze werkzaamheden nu te onderbreken.

Mesdames et messieurs, je propose d'interrompre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer Bosmans heeft ingediend een voorstel van wet betreffende de aanmoediging van de brand- en ontploffingspreventie in woningen, appartementen en privé-lokalen.

M. Bosmans a déposé une proposition de loi relative à l'encouragement de la prévention des incendies et des explosions dans les habitations, les appartements et les locaux privés.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — M. Bock désire interpeller le ministre de l'Emploi et du Travail sur « l'augmentation injustifiée des sommes versées aux organisations syndicales et à la CAPAC en rétribution de leurs prestations en matière de paiement des allocations de chômage ».

De heer Bock wenst de minister van Tewerkstelling en Arbeid te interpellieren over « de onverantwoorde verhoging van de bedragen die aan de vakorganisaties en de Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen zijn gestort als vergoeding voor de door hen betaalde werkloosheidsuitkeringen ».

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De datum van deze interpellatie zal later worden bepaald.

Nous poursuivrons nos travaux ce soir, à 20 heures.

Wij zetten onze werkzaamheden vanavond te 20 uur voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 18 h 50 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 18 h 50 m.*)

